

श्रोत : बिज खबर, २०७६/५/१४

दाना-खुर्कोट प्रसारण लाइन ९० प्रतिशत काम सम्पन्न, जग्गा विवादले प्रसारण लाइन निर्माण रोकियो

काठमाडौं । कालीगण्डकी करिडोरअन्तरगत २२० केभी क्षमताको दाना-खुर्कोट प्रसारण लाइनको टावर निर्माणमा अवरोध भएको छ । अन्नपूर्ण गाउँपालिका-६ मा पर्ने पोखरेबगर, बैसरी र रातोपानीका पीडित बासिन्दाले प्रसारण लाइन निर्माणमा अवरोध पुर्याएका हुन । आयोजना र पीडित घरधनीहरूबीच दुई वर्षदेखिको विवादले प्रसारण लाइन निर्माण रोकिँदा जलविद्युत आयोजना निर्माणमा ढिलाइ हुनाका साथै उत्पादित विद्युत खेर जाने स्थिति सिर्जना भएको छ । Eco Cargo बस्ती र घरलाई असर नपर्नेगरी प्रस्तावित टावर र प्रसारण लाइनको नक्सा परिवर्तन गर्न, मुआब्जा समायोजन र वातावरण संरक्षणको काम गर्नुपर्ने स्थानीयवासीको मागमा सहमति जुट्न नसकेपछि पोखरेबगर क्षेत्रका ६ टावर निर्माण अघि बढ्न सकेको छैन । आँगनमै टावर राखेर बस्तीकोबीचबाट प्रसारण लाइन लैजान लागिएकाले विकल्प खोज्न भनिए पनि आयोजनाले बेवास्ता गरेको पोखरेबगरका रामबहादुर बरुवालले बताए । सहमति नजुटेपछि जग्गाधनीले मुआब्जासमेत बुझेका छैनन् । आयोजना अप्ठ्यारोमा परेको छ । मागको सुनुवाइ नभएसम्म काम गर्न नदिने स्थानीयवासीको अडान छ । उनीहरूले टावरको जग खन्न परिचालन भएका मजदुर र डोजरलाई फर्काउँदै आएका छन् । दानादेखि खुर्कोटसम्मको ३९ किलोमिटर दूरीमा रहेका ११४ मध्ये १०७ टावर निर्माण भइसकेको छ । धेरैजसो ठाउँमा तार तान्ने काम पनि भइरहेको छ । जग्गा धनीसँगको विवादले जलजला गाउँपालिकाको मल्लाजमा एउटा टावर पनि बन्न सकेको छैन ।

पोखरेबगरमा प्रस्तावित ठाउँमा टावर निर्माण गर्दा धनबहादुर बरुवाल, रामबहादुर जिसी, वीरबहादुर खत्री र सोमबहादुर भण्डारीको परिवार विस्थापित हुने भएका छन् । अहिलेको नक्साअनुसार टावर र प्रसारण लाइन निर्माण गर्दा पोखरेबगरस्थित गाउँपालिकाको भवन निर्माणस्थल र शिव मन्दिरसमेत जोखिममा पर्ने देखिएको छ । स्थानीयवासीको मागअनुसार टावर र प्रसारण लाइनको नक्सा परिवर्तन गर्न आर्थिक, प्राविधिक, सामाजिक र वातावरणीय हिसाबले सम्भव भए/नभएको विषयमा स्थलगत अध्ययन गर्न लागिएको प्रमुख जिल्ला अधिकारी ज्ञाननाथ ढकालले जानकारी दिएका छन् । स्थानीयवासीले अहिलेकै नक्साअनुसार टावर र लाइन बनाउन नदिने तथा आयोजनाले नक्सा परिवर्तन गर्न नमिल्ने अडान राख्दै आएका छन् । वडाध्यक्ष कृष्णप्रसाद बरुवालले प्रभावित बासिन्दा र आयोजनाबीच छलफलको माध्यमबाट निकास निकाल्न प्रयत्न भइरहेको बताएका छन् । आयोजना प्रमुख चन्दनकुमार घोषले

प्राविधिक र आर्थिक हिसाबले नक्सा परिवर्तनको सम्भावना नभएको बताएका छन् । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले एशियाली विकास बैंकको सहयोगमा कालीगण्डकी करिडोर प्रसारण लाइन आयोजनाअन्तर्गत सन् २०१६ को मेदेखि सुरु गरेको दाना, खुर्कोट सवस्टेशन र प्रसारण लाइन गत कात्तिकमै सक्ने लक्ष्य थियो । पहिलोपटक ६ महीना थपिए पनि काम नसकिएपछि गत असारमा दोस्रोपटक ३ महीनाको म्याद थपिएको आयोजना प्रमुख घोषले बताए । सवस्टेशन र अन्य ठाउँमा प्रसारण लाइनको काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ । २ अर्ब ९० करोड रुपैयाँमा टाटा प्रोजेक्ट्स र चिन्ट इलेक्ट्रिक जेभीले सवस्टेशन र प्रसारण लाइन बनाउने ठेक्का लिएको थियो । हालसम्म ९० प्रतिशत काम सकिए पनि स्थानीयवासीको अवरोध चुनौती बनेको छ । म्याग्दी र मुस्ताङमा कालीगण्डकी र सहायक नदीमा निर्माणाधीन जलविद्युत् आयोजनाबाट उत्पादन हुने विद्युत् केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा जोड्नका लागि सवस्टेशनका साथै प्रसारण लाइन निर्माण गर्न लागिएको थियो/रासस

श्रोत : अनलाइन खबर, २०७६/५/१४

सोलु करिडोरमा विद्युत खेर जाने चिन्ता, कुलमानले भने-त्यस्तो हुन दिन्नौं

१४ भदौ, काठमाडौं । सोलु करिडोर १३२ केभी डबल सर्किट प्रसारण लाइन आयोजना निर्माणको भौतिक प्रगति ७५ प्रतिशत पूरा भएको छ ।

सिराहाको मिर्चैयादेखि उदयपुर, ओखलढुंगा हुँदै सोलुखुम्बूको तिंलासम्मको प्रसारण लाइनको लम्बाइ ९० किलोमिटर छ । प्रसारण लाइनमा पर्ने कुल ३०३ टावरमध्ये २०७को जग हालिएको छ भने ४३ खडा गरिएको छ ।

सिराहामा पर्ने २६वटै टावरको जग हालिएको छ भने १६ वटा खडा गरिएको छ । उदयपुरमा पर्ने १४१ टावरमध्ये ११७को जग हाली २७ वटा खडा गरिएको छ । ओखलढुंगामा पर्ने ११२मध्ये ६३ टावरको जग हालिएको छ । यसैगरी, सोलुखुम्बूमा पर्ने २४ टावरमध्ये एउटाको जग हालिएको छ ।

आयोजनाअन्तर्गत तिंलादेखि सोलुखुम्बूकै बेलीडाँडासम्म ४.५ किलोमिटर ३३ केभी डबल सर्किट प्रसारण लाइनको निर्माण सकिएको छ । तिंलामा १३२/३३ र ३३/११ केभी सबस्टेसनको निर्माण सम्पन्न भई चार्ज भइसकेको छ । योसँगै सिराहाको लाइनबाट तिंलासम्म ३३ केभी लाइन पुगेको छ ।

सोलुखुम्बू र आसपासका क्षेत्रका जलविद्युत आयोजनाहरुबाट उत्पादित विद्युतलाई सोलुखुम्बू, ओखलढुंगा र उदयपुरमा वितरण गरी बाँकी रहेको राष्ट्रिय ग्रीडमा जोड्न सोलु करिडोर प्रसारण लाइनको निर्माण गर्न लागिएको हो ।

प्राधिकरणले प्रसारण लाइन निर्माणमा ढिलाइ गरिदिँदा आफ्ना आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत खेर जाने अवस्था आउन लागेको भन्दै त्यस क्षेत्रका प्रवर्द्धकले प्रदेश नं १ सरकारलाई जानकारी गराएका छन् ।

प्रदेश १का मुख्यमन्त्री शेरधन राईले शनिबार प्रसारण लाइन निर्माण प्रगति, निर्माणमा रहेका समस्याका विषयमा धनकुटाको भेडेटारमा प्राधिकरण, आयोजना, सम्बन्धित आयोजनाका प्रवर्द्धक, सांसद लगायतसँग छलफल गरेका छन् ।

छलफलमा मुख्यमन्त्री शेरधन राईले प्रसारण लाइनको पूर्वाधार अभावमा निजी क्षेत्रले निर्माण गरिरहेका आयोजनाको विद्युत खेर जान दिन नहुने बताए । लाइन निर्माणमा स्थानीयको अवरोध हटाउन आफूले पहल गर्ने प्रतिबद्धता जनाए ।

प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले प्रसारण लाइन नबनाइदिएका कारण विद्युत खेर गएको अहिलेसम्म कुनै रेकर्ड नभएको उल्लेख गर्दै त्यस क्षेत्रका आयोजना निर्माण सम्पन्न हुनुभन्दा पहिले नै लाइन बन्ने बताए ।

‘आयोजनाको काम २०७६को माघ (३१ फेब्रुअरी २०२०) भित्रमा सक्ने लक्ष्य राखिएको छ, यसमा एक/दुई महिना ढिला होला तर त्यहाँका आयोजनाहरु पनि निर्धारित समयमा सकिँदैनन्’, उनले भने । ‘उहाँहरुको विद्युत खेर जान्छ भन्ने चासो र चिन्तालाई गम्भीरतापूर्वक लिएर काम गरिरहेका छौं, उत्पादित विद्युत खेर जाने अवस्था आउन दिने छैनौं ।’ उदयपुरमा रहेको स्थानीयको अवरोध हटाउन पहल गरिदिन प्रदेश सरकारलाई उनले आग्रह गरे ।

उदयपुरको कटारीस्थित मरुवा हरित सामुदायिक वन क्षेत्रका स्थानीयको अवरोधका कारणले एक वर्षभन्दा बढीदेखि त्यहाँ निर्माण रोकिएको छ । त्यस क्षेत्रमा १२ टावर निर्माण गर्नु पर्ने छ ।

यही प्रसारण लाइन बन्ने भएपछि प्राधिकरणले त्यस क्षेत्रका १२ जलविद्युत आयोजनासँग ३२५ मेगावाटको विद्युत खरिद-बिक्री सम्झौता (पीपीए) गरेको छ । त्यसमध्ये सरकारले प्रतिस्पर्धामार्फत प्रवर्द्धक छनौट गरेका ८२ मेगावाटको तल्लो सोलु र २३.५ मेगावाटको सोलु खोला आयोजनाको निर्माण सम्पन्न भई प्रसारण लाइन अभावमा विद्युत जोड्न नसकेमा प्राधिकरणले ४५ प्रतिशत हर्जाना (पेनाल्टी) तिर्नु पर्ने व्यवस्था विद्युत खरिद सम्झौता (पीपीए)मा छ । सबै आयोजनाको विद्युत तिला सबस्टेसनमा जोडिने छ ।

पीपीएअनुसार, तल्लो सोलु र सोलुको विद्युत उत्पादन गर्नु पर्ने मिति (आरसीओडी) क्रमशः ३० मंसिर २०७६ र १ साउन २०७९छ । यसैगरी, ८६ मेगावाटको सोलुखोला (दुधकोसी)को आरसीओडी २०७७ असोज छ ।

सोलु करिडोर निर्माणमा केही ढिलाई हुने देखेपछि २३ मेगावाटको सोलुखोलाको विद्युत जोड्नका लागि अस्थायी वैकल्पिक व्यवस्थाका रूपमा ३३ केभी प्रसारण लाइनमार्फत जोड्न यसअघि नै प्राधिकरण र प्रवर्द्धकबीच सहमति भइसकेको छ ।

आयोजनाले दशैं अगाडि वा दशैं र तिहारकोबीचमा विद्युत जोड्ने बताएको छ । आयोजनाबाट हिउँदमा

उत्पादित सबै विद्युत ३३ केभीमार्फत प्रवाह गर्न सकिन्छ । अगामी वर्षासम्ममा सोलु करिडोरको निर्माण सम्पन्न हुने भएकाले आयोजनाको विद्युत खेर नजाने प्राधिकरणले विश्वास दिलाएको छ ।

प्रसारण लाइन निर्माणको मुख्य समस्या वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगमा रहेको छ । प्रसारण लाइनको रुटमा पर्ने रुखको लागत र छपान गर्न सम्बन्धित सामुदायिक वन, डिभिजन वन कार्यालय, आयोजना र ठेकेदार संलग्न गराउनु पर्ने हुन्छ ।

यसमा सामुदायिक वनले उदासिनता देखाउने र आमभेलामार्फत स्वीकृति लिनु पर्ने भएकाले लामो समय लाग्ने आयोजना प्रमुख जनार्दन गौतमले बताए । ‘निजी जग्गाको सर्वे सम्पन्न गरी नापी र मालपोत कार्यालयबाट जग्गाको विवरण लिन समय बढी लाग्ने गरेकाले जग्गा अधिग्रहणमा पनि समस्या छ,’ उनले भने ।

हालैको बाढीले उदयपुर, ओखलढुंगा र सोलुखुम्बु सडक खण्डमा भारी क्षति पुगेकाले निर्माण करिब एक महिना अवरुद्ध भएको थियो ।

नेपाल सरकार तथा प्राधिकरणको लगानी र भारतीय एक्जिम बैंकको सहुलीयतपूर्ण ऋणमा निर्माण भइरहेको ठेकेदार छनोटमा भएको विवादका कारण आयोजना झण्डै दुई वर्ष ढिला सुरु भएको थियो । प्रसारण लाइन निर्माणका लागि भारतीय कम्पनी मोहन इनर्जीसँग २०७२को चैतमा ठेक्का सम्झौता भएको थियो ।

श्रोत : बिज खबर, २०७६/५/१४

अघि बढ्यो चार्जिङ स्टेशन निर्माण प्रक्रिया, काठमाडौंमा ३० चार्जिङ स्टेशन संचालनमा ल्याउने तयारी

सरकारले विद्युतीय सवारी साधनको प्रवर्द्धन गर्ने र विद्युत् खपत बढाउने लक्ष्यका साथ युद्धस्तरमा चार्जिङ स्टेशन निर्माण गर्ने भएको छ । त्यसका लागि केही नीतिगत व्यवस्थासमेत गरेको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाई मन्त्रालयका सहसचिव प्रविण अर्यालको संयोजकत्वमा गठित कार्यदलले यही भदौ ११ गते मन्त्री वर्षमान पुनलाई प्रतिवेदन बुझाइसकेको छ । सरकारले पेट्रोलियम पदार्थको आयात क्रमशः घटाई विद्युतीय सवारीसाधनको प्रवर्द्धन गर्ने लक्ष्य राखेको छ । सोही लक्ष्यलाई पूरा गर्न पनि राजधानीभित्र अत्यावश्यक चार्जिङ स्टेशन निर्माण गर्नुपर्ने हुन्छ । Eco Cargo कार्यविधि तयार भएपछि नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले थप प्राविधिक तथा अन्य व्यवस्था गर्नेछ । राजधानीमा मङ्गलबारदेखि जारी सवारीसाधनको व्यावसायिक मेला नाडा अटो शो मा समेत यस पटक विद्युतीय सवारी साधनकै बढी चर्चा भएको छ । बैंक तथा वित्तीय संस्थाले पनि विद्युतीय सवारीसाधन खरीद गर्न चाहनेलाई ८० प्रतिशतसम्म ऋण दिने व्यवस्था गरेका छन् । त्यसो त सरकारले निर्णय नै गरेर साझा यातायातलाई ३ सय वटा विद्युतीय बस खरीदका लागि बजेट नै उपलब्ध गराएको छ । सरकारले साझा यातायातमा सेयर रहने गरी ३ अर्ब रुपैयाँ बजेट उपलब्ध गराएको हो । पेट्रोलियम पदार्थको आयात बढ्दै जाँदा परनिर्भरता बढ्दै गएकाले त्यसलाई रोक्न पनि विद्युतीय सवारीसाधनको प्रवर्द्धन जरुरी देखिँदै आएको सरकारको बुझाइ छ । मन्त्री पुनलाई बुझाइएको प्रतिवेदनमा चार्जिङ स्टेशन सञ्चालनसँग सम्बन्धित विषयको नियमन र व्यवस्थापनलगायतका कार्य नेपाल विद्युत् प्राधिकरणमार्फत गर्नुपर्ने सिफारिस गरिएको छ । चार्जिङ स्टेशनको नियमन र व्यवस्थापनका लागि प्राधिकरणले विद्युतीय सवारी साधनसम्बन्धी कार्यविधि तयार गरी लागू गर्नुपर्ने प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ । यस्तै, कार्यविधिमा चार्जिङ सेवा प्रदान गर्नेसम्बन्धी व्यवस्था, चार्जिङ स्टेशन स्वीकृति, गुणस्तर तथा मापदण्ड, सुरक्षा, महसुल, सेवा शुल्क, परीक्षण तथा प्रमाणीकरण, नियमन र अनुगमन, विद्युत् आपूर्ति तथा विद्युत् वितरण प्रणालीको सुधार, जग्गा तथा अन्य पूर्वाधार, कर, सुविधालगायत विषय समावेश गर्नसमेत समितिले सिफारिस गरेको छ । त्यस्ता स्टेशनको स्थापना तथा सञ्चालन गर्न आवश्यक कार्यविधि बनाइ पेश गर्न मन्त्री पुनले गत फागुन १३ गते एक समिति गठन गरेका थिए । समितिको संयोजकमा मन्त्रालयका सहसचिव अर्याल, सदस्यमा मन्त्रालयकै सहसचिव तोयानाथ अधिकारी, विद्युत् विकास विभागका उपमहानिर्देशक सन्दीपकुमार देव, नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका उपकार्यकारी निर्देशक हरराज न्यौपाने र मन्त्रालयका सिनियर डिभिजन इन्जिनियर राजु महर्जन थिए । समितिले प्रतिवेदन बुझाएपछि मन्त्री पुनले तत्काल कार्यान्वयनमा ल्याउन नेपाल विद्युत् प्राधिकरणलाई आवश्यक निर्देशन दिएका छन् । प्राधिकरणका अनुसार ठूलो मात्रामा विद्युतीय सवारीसाधन सञ्चालनका लागि काठमाडौंमा तत्काल नै ३० वटा चार्जिङ

स्टेशन जरूरी रहेको जनाएको छ । प्राधिकरण र साझा यातायातबीच स्टेशन निर्माण गर्नेसम्बन्धी समझदारीपत्रमा हस्ताक्षरसमेत भइसकेको छ । प्राधिकरणले विद्युतीय सवारी साधनले चार्ज गर्दा के कति शुल्क लाग्छ भन्ने बारेमा स्पष्ट कानूनी व्यवस्था गर्नेछ । यस्तै प्रति युनिट के कति मात्रामा शुल्क लिने भन्ने नीतिगत व्यवस्था गरी थप सहज बनाउने तयारी गरेको छ । नेपाल आयल निगमको आधिकारिक बिक्रेताका रूपमा रहेका पेट्रोल पम्पलाई नियमन गरे जस्तै विद्युतीय सवारीसाधन चार्ज गर्ने चार्जिङ स्टेशनको नियमन गर्ने व्यवस्था आवश्यक छ । प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङका अनुसार चार्जिङ स्टेशनलाई व्यवस्थित र पारदर्शी बनाउन आवश्यक निर्णय गरिने छ । यस्तै केही स्टेशन आफै बनाउने र केही भने निजी क्षेत्रलाई निर्माण गर्न दिने रणनीति प्राधिकरणको छ । हाल प्राधिकरणको केन्द्रीय कार्यालय रत्नपार्क, प्राधिकरणको सहायक कम्पनी एनइए इन्जिनियरिङमा चार्जिङ स्टेशन सञ्चालनमा छ । यस्तै ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाई मन्त्रालयमा पनि चार्जिङ स्टेशन सञ्चालनमा छ । मन्त्रालयका अनुसार हाल १२ वटा त्यस्ता स्टेशन सञ्चालनमा छन् । प्राधिकरणले काठमाडौं, ललितपुर महानगरले उपलब्ध गराउने जग्गामा स्टेशन बनाउने योजना अगाडि सारेको छ । चालू आवको अन्त्यसम्म देशको विद्युत् प्रणालीमा थप एक हजार ३ सय मेगावाट थप विद्युत् उपलब्ध हुनेछ । माथिल्लो तामाकोशी ४ सय ५६ मेगावाट चालू आवको अन्त्यसम्म सम्पन्न हुनेछ । यस्तै रसुवागढी, साञ्जेन जस्ता आयोजनासमेत सम्पन्न हुने छन् । निजी क्षेत्रका करीब एक दर्जन आयोजना पनि चालू आवको अन्त्यसम्म सम्पन्न हुनेछन् । विद्युत् थप भएपछि त्यसलाई खपत गर्ने उपायको खोजीमा प्राधिकरण लागेको छ । प्राधिकरणले चार्जिङ स्टेशन निर्माण गरी विद्युतीय सवारीको प्रवर्द्धनका अलावा खाना पकाउने एलपी ग्यासको विस्थापन गर्दै जाने योजना अगाडि सारेको छ । कार्यविधिमा निजी क्षेत्रले प्राधिकरणबाट स्वीकृति लिई चार्जिङ स्टेशन निर्माण गर्न सक्नेछ । त्यस्ता स्टेशनमा नियमित विद्युत् उपलब्ध गराउने दायित्व प्राधिकरणको हुनेछ । त्यस्ता स्टेशनको नियमन तथा अनुगमन भने प्राधिकरणले गर्नेछ । आवश्यकताअनुसार वितरण प्रणालीको सुधार तथा क्षमता वृद्धि गर्ने काम प्राधिकरणको हुनेछ । निजी तथा आवासीय भवनमा रहेका चार्जिङ स्टेशनबाट आउने विद्युत्को मागसमेत आपूर्ति हुने गरी वितरण प्रणाली प्राधिकरणले मिलाउनेछ । स्टेशनका लागि आवश्यक पर्ने जग्गा, बाटोलगायतका आवश्यक सबै पूर्वाधारको व्यवस्था भने सेवा प्रदायकले गर्नुपर्ने मन्त्री पुनलाई बुझाइएको प्रतिवेदनमा उल्लेख छ । यस्तै कर, भन्सार तथा मूल्य अभिवृद्धि करलगायतका अन्य छुट तथा सुविधा भने कानूनमा उल्लेख भएअनुसार हुने व्यवस्था गरिएको छ । चार्जिङ स्टेशन व्यवस्थापन नियमन तथा महसुलका सम्बन्धमा आवश्यक परेमा प्राधिकरणले विद्युत् वितरण नियमावली, २०६९ तथा विद्युत् महसुल सङ्कलन नियमाली, २०७६ लगायत अन्य विनियम संशोधन गर्ने छ । रासस

श्रोत : बिज खबर, २०७६/५/१४

ईनरुवा वितरण केन्द्रमा आठ एमभिए क्षमता वृद्धि, माग भन्दा बढी विद्युत आपूर्ती

काठमाडौं । नेपाल विद्युत् प्राधिकरण इनरुवा वितरण केन्द्रमा आठ एमभिए क्षमता वृद्धि गरिएको छ । सो क्षमता वृद्धि भएसँगै उक्त क्षेत्रमा मागभन्दा बढी विद्युत् आपूर्ति हुने प्राधिकरणले जनाएको छ । शुक्रबार इनरुवा वितरण केन्द्रमा नयाँ पावर ट्रान्सफर्मर जडान गरिएको छ । इनरुवा नगरपालिका-३ मा रहेको वितरण केन्द्रमा आठ एमभिएको ट्रान्सफर्मर हटाएर १६ एमभिएको नयाँ ट्रान्सफर्मर जडान भएको वितरण केन्द्रका प्रमुख इ सञ्जीवकुमार साहले जानकारी दिए । ग्राहकको मागअनुसार विद्युत् उपलब्ध गराउन समस्या भइरहेका बेला नयाँ १६ एमभिएको ट्रान्सफर्मर जडान भएपछि अब पर्याप्त मात्रामा विद्युत् आपूर्ति हुने केन्द्रका प्रमुख साहले बताए । Eco Cargo अहिले केन्द्रमा १६ एमभिए क्षमता थियो । दुई वटा आठ-आठ एमभिएका गरेर जम्मा १६ एमभिएका ट्रान्सफर्मर रहेकामा एउटा आठ एमभिएको ट्रान्सफर्मर हटाइएको र त्यो ठाउँमा एउटा १६ एमभिएको ट्रान्सफर्मर जडान गरिएको केन्द्रका प्रमुख साहले जानकारी दिए । केन्द्रमा १६-१६ एमभिए क्षमताका नयाँ ट्रान्सफर्मर जडान भएपछि अब इनरुवा केन्द्रमा २४ एमभिए क्षमता भएको केन्द्रले जनाएको छ । अत्याधिक लोडका कारण विद्युत् सहज आपूर्ति हुनका लागि समस्या हुँदै आएकोमा अब त्यो समस्याबाट स्थानीय मुक्त भएका केन्द्रका प्रमुख साहले बताए । रासस

श्रोत : नागरिक, २०७६/५/१५

गेम चेन्जर माथिल्लो अरुणका यस्ता छन् चुनौती

काठमाडौं - सरकारले लगानी र विद्युत् उत्पादनको हिसाबले उत्कृष्ट मानिएको माथिल्लो अरुण जलविद्युत् आयोजना सन् २०२२ देखि निर्माण थाल्ने कार्ययोजना अघि सारेको छ। तर, राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा महत्वपूर्ण हिस्सा ओगट्ने १०६१ मेगावाटको (पिकिड रनअफ दी रिभर) अर्धजलाशययुक्त यो आयोजनाको तयारी भने सन्तोषजनक छैन। सरकारले लगानी र विद्युत् उत्पादनको हिसाबले महत्वपूर्ण आयोजना घोषणा गर्दै आए पनि सो आयोजना प्रभावकारी सञ्चालन गर्ने तयारी भने कछुवा गतिमै छ।

२०७५ असोज ५ गते बसेको मन्त्रिपरिषद् बैठकले प्राधिकरण मातहतकै सहायक कम्पनी अपर अरुण जलविद्युत् लिमिटेडमार्फत निर्माण गर्ने निर्णय गरिसक्यो। तर, अहिलेसम्म आयोजनास्थलसम्म पुग्ने पहुँचमार्ग निर्माण त परै जाओस्, पहुँचमार्गको डिजाइन समेत तयार भएको छैन। अर्कोतर्फ प्रभावित क्षेत्रका जनतालाई मुआब्जा वितरण, पहुँचमार्ग पुग्ने सहज बाटो समेत अझैसम्म तयार भइसकेको छैन।

आयोजना प्रभावित क्षेत्रका जनतासँगको सहमति, पहुँचमार्ग निर्माण, प्रसारण लाइनको निर्माण, अन्तर जलविद्युत् आयोजना बीचको समन्वय अझैसम्म हुन सकेको छैन। जसको कारणले सरकारले तोकेको लक्ष्य अनुसार नै माथिल्लो अरुणको निर्माण हुने आशंका उब्जिएको छ। अपर अरुण जलविद्युत् लिमिटेडका आयोजना प्रमुख रामचन्द्र पौडेल सरकारले माथिल्लो अरुणलाई प्राथमिकतामा राख्दै आएको बताउँछन्।

‘लगानी र विद्युत् उत्पादनको हिसाबले माथिल्लो अरुण जलविद्युत् आयोजना नेपालको लागि गेमचेन्जर आयोजना हो। त्यसैले सरकारले उच्च प्राथमिकतामा राख्दै आएको छ,’ उनले भने, ‘पहुँचमार्गको डिजाइन कार्य लगभग अन्तिम चरणमा पुगिसकेको छ। डिजाइन सकिने बित्तिकै पहुँच मार्ग निर्माणको ठेक्का लगाउने तयारीमा जुटेका छौं।’

उनका अनुसार ठूलो अर्धजलाशययुक्त आयोजना भएकाले पनि पर्याप्त तयारी गरेर मात्रै आयोजना सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ। ‘एक हजार मेगावाट माथिल्लो आयोजना निर्माण गर्न पक्कै सहज छैन,’ उनले भने, ‘त्यसैले हामीले पर्याप्त अध्ययन, अनुसन्धान गरेर नै सञ्चालन गर्ने जमर्का गरिरहेका छौं।’ सरकारका अनुसार अनुसार चिनियाँ बोर्डर क्षेत्रबाट आउने किमाथांकाबाट बग्ने अरुण नदीबाट पाँचवटा जलविद्युत् आयोजना सञ्चालन गर्न सक्ने प्रारम्भिक अध्ययनले देखाएको छ।

‘सम्भाव्यता अध्ययनले अरुण नदीबाट विभिन्न पाँच स्थानमा ठूला जलविद्युत् आयोजना निर्माण गर्न सकिने देखाएको छ,’ आयोजना प्रमुख पौडेलले भने, ‘अब सरकारले पाँचवटै जलविद्युत् आयोजनाले एकले अर्काेलाई समन्वय गर्ने खालको नीति अबलम्बन गर्नुपर्ने देखिन्छ।’ अरुण नदीबाट किमाथांका अरुण, माथिल्लो अरुण, अरुण ४, अरुण ३, तल्लो अरुण जलविद्युत् आयोजना निर्माण गर्न सकिनेछ।

आयोजना प्रमुख पौडेल एउटा आयोजनाले दिनभर पानी संकलन गर्दा अर्काे आयोजनालाई प्रभावित पार्नेतर्फ पनि एकीकृत ढंगले अध्ययन गरेर आयोजना सञ्चालन गर्ने जरूरी भएको बताउँछन्। ‘एउटा आयोजनाले दिनभर पानी होल्ड गर्दा अर्काे आयोजनालाई प्रत्यक्ष रुपमा असर पार्ने देखिन्छ,’ उनले भने, ‘अब सरकारले अन्तर जलविद्युत् आयोजना समन्वय गर्नुपर्ने खाँचो देखिन्छ।’ एक अध्ययनले माथिल्लो अरुण जलविद्युत् आयोजनाको आर्थिक हिसाबले पनि राम्रो प्रतिफल दिने आयोजनाको रुपमा देखिएको छ।

आयोजनाको लेभल कस्ट अफ इनर्जी ३.३ अमेरिकी सेन्ट प्रतिकिलोवाट पर्नेछ। सो आयोजनाबाट १८.३ प्रतिशतसम्म आर्थिक लाभ लिन सकिनेछ। माथिल्लो अरुणबाट उत्पादित बिजुली डबल सर्किटको १६५ किलोमिटर प्रसारण लाइन निर्माण गरेर इनरुवामा जोडिनेछ। ‘सन् २०२२ मा आयोजनाको निर्माण काम सुरु गरेर पाँच वर्षभित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखेका छौं,’ आयोजना प्रमुख पौडेलले भने, ‘यो आयोजना अर्धजलाशययुक्त आयोजना हो। जसमा १७३.३ मेगावाटको ६ वटा युनिटबाट बिजुली उत्पादन गर्न सकिनेछ।’

माथिल्लो अरुण जलविद्युत् आयोजनामा दातृ निकाय विश्व बैंक लगानी गर्न इच्छुक देखिएको छ। आयोजना निर्माण सम्पन्न गर्न एक सय ६० अर्ब रुपैयाँ लाग्ने प्रारम्भिक अनुमान गरिएको छ। विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन र ठेक्काको बोलपत्रको आवश्यक तयारीको लागि सन् २०२१ फेब्रुअरी २८ सम्मको समय तोकिएको छ। माथिल्लो अरुणको अर्धजलाशययुक्त आयोजनाको ड्यामको उचाइ ९१ मिटर र चौडाइ १८४ मिटरको हुनेछ।

श्रोत : गोरखापत्र, २०७६/५/१५

मेलम्ची खानेपानी आयोजना सिनो हाइड्रोलाई काम गर्न नदिने धम्की

काठमाडौं, भदौ १५ गते । मेलम्ची खानेपानी आयोजना छाडेको निर्माण कम्पनी सीएमसीबाट भुक्तानी नपाएका स्थानीय मजदुर, सहायक निर्माण कम्पनी र सप्लायर्सले बाँकी रकम नपाउँदासम्म नयाँ कम्पनी सिनो हाइड्रोलाई काम गर्न नदिने भन्दै मेलम्चीमा धर्ना कार्यक्रमको घोषणा गरेका छन् । समिति बनाएर प्रतिवेदन दिइसकेको अवस्थामा सरकारले समाधानको पहल नगरेको भन्दै मेलम्चीस्थित मेलम्ची खानेपानी आयोजनाको कार्यालयमा भदौ १८ गतेदेखि पीडितहरू धर्ना बस्ने भएका छन् ।

स्थानीय मजदुर, सहायक निर्माण कम्पनी र सप्लायर्सले मेलम्ची आयोजना पीडित सङ्घर्ष समिति गठन गरी आन्दोलनका कार्यक्रम घोषणा गरेका छन् । गतसाता समितिले जिल्ला प्रशासन कार्यालय सिन्धुपाल्चोकमा सात दिने अल्टिमेटमसहित ज्ञापन बुझाएको थियो । गत असारमा जिल्ला प्रशासन कार्यालयसहित जिल्ला समन्वय समितिका सभापति कृष्णगोपाल तामाङको संयोजकत्वको कार्यदलले प्रतिवेदन बुझाएको थियो । समाधान गछौं भन्ने प्रतिबद्धता सरकारले गरे पनि हालसम्म कार्यान्वयन नभएकाले आन्दोलन गर्नुपरेको समितिका संयोजक विष्णुमणि आचार्यले बताउनुभयो ।

आचार्यले भन्नुभयो “असारमा जिल्ला समन्वय समितिको संयोजकत्वमा जिल्ला प्रशासन कार्यालयले कार्यदल बनाएर अध्ययन प्रतिवेदन बुझाएको छ तर अहिलेसम्म कार्यान्वयन भएन, भुक्तानीका लागि सहजीकरण गर्ने भनियो तर गरिएन त्यसैले हामी पर्सी १८ गतेदेखि शान्तिपूर्ण धर्ना सुरु गर्दछौं ।” मेलम्ची खानेपानी विकास समितिले पनि प्रतिवेदन कार्यान्वयनका लागि पहल गर्ने प्रतिबद्धता जनाएको थियो तर समितिको पहल पनि अहिलेसम्म प्रभावकारी नदेखिएको आचार्यको आरोप छ । आचार्यका अनुसार सङ्घर्ष समितिले हाल छनोट भएको नयाँ कम्पनी सिनो हाइड्रोलाई पनि आफूहरूको रकम भुक्तानी नहुँदासम्म काम गर्न नदिने जानकारी दिइसकेको छ । मेलम्ची खानेपानी विकास समितिलाई पनि जानकारी दिइसकेको छ ।

मेलम्ची समस्या समाधानका लागि पहल गर्न गठित कार्यदलको प्रतिवेदनमा भनेको छ “पीडितको बाँकी रकम सरकारले विशेष नीतिगत निर्णयमार्फत भए पनि उपलब्ध गराओस् ।” सरकारले सीएमसीबाट जफत गरेको रकमबाट स्थानीय मजदुर तथा भण्डारहरूको रकम दिनुपर्ने कार्यदलको सिफारिस छ । कार्यदलले स्थानीय मजदुर, सहायक निर्माण कम्पनी र सप्लायर्सको एक अर्ब ६७ करोड रुपियाँ सीएमसीले तिर्न बाँकी रहेको देखाएको छ । स्थानीय मजदुरको मात्र आठ करोड ७४ लाख रुपियाँ बाँकी छ ।

आचार्य भन्नुहुन्थो “कार्यदलले बुझाएको प्रतिवेदनका आधारमा हामीहरूको भुक्तानी दिनुपर्छ, राज्यले नीतिगत निर्णय गरेर समस्याको समाधान गरोस् हामी मेलम्चीको पानी छिटो काठमाडौं जानुपर्छ भन्ने पक्षमा छौं ।”

सरकारले सीएमसीबाट झन्डै चार अर्ब रुपियाँ जफत गरेको सङ्घर्ष समितिको दाबी छ । मेलम्ची खानेपानी विकास समितिले भने सीएमसीसँग उनीहरूको कारोवार भएकाले सरकारले सीधै भुक्तानी गर्न नमिल्ने बताउँदै आएको छ ।

मेलम्ची आयोजनासँगको सम्झौता नभएकाले भुक्तानी दिन नमिल्ने तर समस्या समाधानको पहल भने समितिले गरिरहेको मेलम्ची खानेपानी विकास समितिका कार्यकारी निर्देशक सूर्यराज कँडेलले बताउनुभयो ।

खानेपानी तथा सरसफाइ मन्त्रालयले कार्यदलले दिएको प्रतिवेदनमाथि अध्ययन गरी समस्याको पहिचान गर्न अर्को समिति निर्माण गरेको छ । गतसाता समितिको घोषणा गरिए पनि समितिले अहिलेसम्म पूर्णता भने पाउन सकेको छैन । मन्त्रालयका प्रवक्ता रितेश शाक्यले भन्नुभयो “जिल्ला प्रशासन कार्यालय सिन्धुपाल्चोकको समन्वयमा बनाएको कार्यदलको प्रतिवेदन आइसकेको छ अब सो प्रतिवेदनको अध्ययन र रिभ्यु गर्न मन्त्रालयले समिति बनाएको हो,

समितिले एकःदुई दिनभित्रमा पूर्णता पाउँछ अनि काम अघि बढ्छ ।”

शाक्यका अनुसार मन्त्रालयले प्रतिवेदनमाथि अध्ययन गरी समाधानका सुझावको सिफारिस गर्नेछ । मन्त्रालयको सहसचिवको संयोजकत्वमा बन्ने समितिमा अर्थमन्त्रालयदेखि मेलम्ची खानेपानी विकास समितिका प्रतिनिधि रहेका छन् । खानेपानी तथा सरसफाइमन्त्री विना मगरकै पहलमा सो समिति बनाइएको हो । जसले समस्या समाधानको पहल गर्नेछ । तर मन्त्रालयले बनाएको समितिका बारेमा आफूहरूलाई जानकारी नभएको सङ्घर्ष समितिका संयोजक आचार्यको भनाइ छ । अर्को समिति गठन गर्नु समस्या समाधानभन्दा पनि आलटाल गर्न खोजिएको उहाँको आरोप छ ।

श्रोत : अजलाइन खबर, २०७६/५/१५

दुहबी-कटहरी विद्युत प्रसारण लाइनको अवरोधबारे मुख्यमन्त्रीको चासो

१८ भदौ, विराटनगर । दुहबी-कटहरी ३३ केभी विद्युत प्रसारण लाइन निर्माणमा भएको अवरोध हटाउन प्रदेश-१ का मुख्यमन्त्री शेरधन राईले चासो दिएका छन् ।

दुहबी-कटहरी १६ किलोमिटर प्रसारण लाइनमा ग्रामथान गाउँपालिकाको गिधनियामा अवरोध छ । स्थानीयले प्रसारणलाइन निर्माण गर्न नदिएपछि मुख्यमन्त्री राईले समस्या सामधान गर्न पहल थालेका हुन् ।

प्रसारण लाइन अवरोधका कारण न्यून भोल्टेज र लोडसेटिङको समस्या बढेपछि मुख्यमन्त्री राईले बुधवार सरोकारवालाहरूसँग छलफल गरेका थिए । मुख्यमन्त्री राईले मोरङ क्षेत्र नम्बर ४ का संघीय सांसद अमनलाल मोदीसहित ग्रामथान गाउँपालिका अध्यक्ष, उद्योगी, व्यवसायी लगायतसँग छलफल गरेका हुन् ।

छलफलमा प्रसारण लाइनको अवरोध हटाउन मुख्यमन्त्री राईले पहलकदमी लिने बताएका छन् । 'समस्या समाधान गर्न म पहलकदमी लिन्छु,' मुख्यमन्त्री राईले भने, 'सबै मिलेर समाधानको प्रयास गरौं ।'

विकास निर्माणमा सबैले सहयोग गर्नुपर्ने मुख्यमन्त्री राईको भनाइ छ । मुख्यमन्त्री राईले प्रसारण लाइनको समस्या अन्त्यका लागि तत्काल छलफल अघि बढाउने बताए । 'यहाँको समस्या अब अन्त्य हुन्छ,' मुख्यमन्त्री राईले भने, 'विद्युत झ्याप्प झ्याप्प आउने जाने हुनुहुँदैन ।'

श्रोत : बिज खबर, २०७६/५/१५

‘नाडा अटो साे’ सकिँदै, विद्युतीय सवारीका स्टलमा अवलोकनकर्ताको घुईचो

काठमाडौं- सवारी साधनको कुभ्रम मेला मानिएको ‘नाडा अटो साे- २०१९’ मा अवलोकनकर्ताले विद्युतीय सवारी खरिदमा चासो देखाएका छन् । गत मंगलबारबाट राजधानीको भृकुटीमण्डपमा सुरु भएको प्रदर्शनीमा विद्युतबाट चल्ने गाडी, स्कुटर तथा मोटर साइकल प्रति अवलोकनकर्ताको आकर्षण देखिएको हो । विद्युतीय सवारीबारे बुझ्न प्रदर्शनीमा अवलोकनकर्ताको घुईचो लागेको आयोजक नाडा अटोमोबाइल एशोसियसन अफ नेपालले जनाएको छ । एशोसियसनका अनुसार प्रदर्शनीमा विद्युतीय सवारीकाे उच्च काराेबार हुने सम्भावना बढेकाे छ । ad प्रदर्शनीमा जिनियस ब्राण्डले विद्युतीय मोटरसाइकल तथा स्कुटर प्रदर्शनीमा राखेको छ । यस स्टलमा विद्युतीय मोटरसाइकल तथा स्कुटरबारे बुझ्न आउनेको भिड लागेको छ । जिनियसले नेपालमा पहिलो पटक लन्च भएको ५ हजार र ३ हजार वाटको स्पोर्टस मोटरसाइकल प्रदर्शनमा राखेको छ । यी मोटरसाइकलको मूल्य क्रमशः ३ लाख ७८ हजार र ३ लाख ७५ हजार रुपैयाँ तोकिएको छ । यस्तै, १ लाख ८० हजार र १ लाख ९० हजार रुपैयाँ मूल्य पर्ने १२ सय र १५ सय वाटका स्कुटरका पनि प्रदर्शनीका लागि राखिएको छ । पहिलो पटक लन्च भएको बाइक तथा स्कुटर प्रदर्शनीका लागि राखिएको जिनियस ब्राण्डका नेपाल प्रतिनिधि सुवाय स्थापितले बताए । उनका अनुसार मोटर साइकल र स्कुटर खरिद गर्न इच्छुक ग्राहकका लागि टेष्ट ड्राइभको व्यवस्था गरिएको छ । मियामाले पनि विभिन्न मोडलका स्कुटर प्रदर्शनीमा राखेको छ । मियामाले एक लाख ६५ हजार देखि १ लाख ९६ हजार रुपैयाँ पर्ने विभिन्न मोडलका स्कुटर प्रदर्शनीमा राखेको छ । मियामाले प्रदर्शनीबाट बुकिङ गरेर स्कुटर खरिद गर्ने ग्राहककालागि १५ हजार रुपैयाँ छुटको व्यवस्था गरेको छ । प्रदर्शनी अवधिभरमा करिब ५० वटा विद्युतीय स्कुटर बुकिङ हुने सम्भावना रहेको मियामाले दाबी गरेको छ । यस्तै, बिवाईडी कम्पनीले पनि विद्युतीय सवारी प्रदर्शनमा राखेको छ । कम्पनीले प्रदर्शनका राखेको कारबारे जानकारी लिन सर्वसाधारण भिड लागेको छ । ‘नाडा अटो साे’ मा आउने ग्राहकले सकारात्मक प्रतिक्रिया दिएको कम्पनीका बजार व्यवस्थापक समिर श्रेष्ठले बताए । उनका अनुसार अहिलेसम्म २ वटा साइमेक्स ब्राण्डको विद्युतीय कार बिक्री भईसकेको छ । सांग्रीला मोटरसले पनि विद्युतीय गाडी बिक्रीका लागि राखेको छ । साँझ ५ बजेसम्ममा ७ वटासम्म विद्युतीय कार बुकिङ हुने सम्भावना बढेको कम्पनीका सहायक प्रबन्धक राकेश श्रेष्ठले बताए । ‘नाडा अटो साे’ मा अन्य सवारी साधनको तुलनामा विद्युतीय सवारीमा सर्वसाधारणको अत्यधिक भिड देखिएको छ । एउटै छानो मुनी विभिन्न ब्राण्डका सवारी साधनबारे बुझ्न पाइने हुँदा प्रदर्शनी लाभदायक रहेको अवलोकनका लागि भृकुटीमण्डप पुगेका नारायण पाण्डेले बताए । उनले विद्युतीय सवारी प्रयोग गर्दा समय र पैसाका साथै वातावरणीय प्रदुषण रोक्न विद्युतीय सवारी चढ्नुपर्ने सुझाव दिए । यो प्रदर्शनी ‘नाडा अटो साे’ को १४औं संस्करण हो ।

प्रदर्शनी आइतबार सकिँदैछ । प्रदर्शनीको ८० हजार बढीले अवलोकन गर्ने तथा ५ अर्ब रुपैयाँ बराबरको कारोबार हुने अनुमान आयोजकले गरेको छ ।

श्रोत : अजलाइन खबर, २०७६/५/१६

नाडामा विद्युतीय कारको आकर्षण, कुन-कुन ब्रान्ड चर्चामा ?

१४ भदौ, काठमाडौं । देशभित्र विजुलीको आपूर्ति सहज भएसँगै धेरैलाई विद्युतीय सवारीबारे चासो बढेको छ । यो वर्षको नाडा अटो-शोमा पनि विद्युतीय गाडीका स्टलमा आगन्तुकहरु झुम्मिएका छन् ।

गाडीहरुको यस वार्षिक मेलामा हुन्डाई, किया, बीवाईडी र पिगोलगायतका ब्रान्डले विद्युतीय कार विक्रीमा राखेका छन् । गत वर्षहरुभन्दा यो वर्ष यस्ता गाडीको प्रतिस्पर्धा बढेको विक्रेताहरु बताउँछन् ।

अहिलेसम्म नेपालमा विद्युतीय कारप्रति सर्वसाधारण विश्वस्त हुन सकेका थिएनन् । मूल्य केही महंगो हुने, चार्ज गर्न समय लाग्ने लगायतका कारणले विद्युतीय सवारीमा आकर्षण ठूलो दरमा बढ्न सकेको छैन । तर, अब अटो बजारका मुख्य खेलाडीले नै विद्युतीय सवारीमा आक्रमक हुने ढंगले बजारमा छिट्टै आउने विद्युतीय सवारीसाधनलाई मेलामा विशेष महत्वका साथ सजाएका छन् ।

नेपालमा हालसम्म राजमार्ग र शहरभित्र चार्जिङ स्टेशन लगायतका पूर्वाधार तयार भएका छैनन् । तर, पनि विस्तारै विद्युतीय कारको प्रयोग भने बढिरहेको छ । सरकारले भन्सार नलिने व्यवस्था गरेकाले यसको मूल्य अपेक्षितभन्दा कम छ । तर, विद्युतीय कार अहिले पनि त्यस्तै डिजाइनका डिजेल पेट्रोलबाट चल्ने कारभन्दा निकै महंगो पर्छ । मूल्यका कारण पनि ग्राहकलाई आश्वास्त पार्न विक्रेताहरुलाई सहज छैन ।

हुन्डाई र कियाले पनि विद्युतीय कारसहित नेपाल प्रवेश गर्दा बजारमा विद्युतीय सवारीमा उपभोक्ताको आकर्षण झनै तानिने छ । जति विद्युतीय कारको संख्या बढ्दै जानेछ, त्यति नै सरकारमाथि चार्जिङ स्टेशन लगायतका पूर्वाधार तयार गर्न दबाव पर्ने बताउँछन् अटो व्यवसायी सहृद घिमिरे ।

विद्युतीय कारहरुको सञ्चालन खर्च पनि अत्यन्तै कम रहेको घिमिरे बताउँछन् । उनकाअनुसार तेलबाट चल्ने कारजस्तै यसलाई तालिकाअनुसार सर्भिसिङ गरिरहनु पर्दैन । सबैभन्दा राम्रो पक्ष यो गाडी हतपत् बिगिर्दैन ।

त्यसैले सामान्य आमदानी भएका मध्यमवर्गीय परिवारलाई पनि यो गाडी उपयुक्त हुन्छ । सञ्चालन लागत निकै न्यून रहेको हुँदा मध्यमवर्गीय परिवारलाई उपयुक्त मानिन्छ । नयाँ अत्याधुनिक प्रविधि जडान गरिएको हुँदा युवाहरु पनि यो कारप्रति लोभिने देखिन्छ ।

यसमा न पेट्रोल र डिजेलको जस्तो महंगो संचालन खर्च, न त नियमित मर्मत सम्भारको झन्झट नै हुन्छ । त्यसैले विद्युतीय कार नेपालमा छिट्टै लोकप्रिय हुने विश्वास विद्युतीय कार उत्पादक तथा वितरक कम्पनीले लिएका छन् । आरामदायी विद्युतीय कारहरू वातावरणमैत्री पनि छन् ।

नेपालमा रहेको जलविद्युत उत्पादनको सम्भाव्यता र त्यसका लागि भइरहेको कामलाई हेर्दा विद्युतीय सवारीमा नेपालको भविष्य राम्रो रहेको बताउँछन् व्यवसायीहरू । राम्रो पूर्वाधार बनाउन सरकारले काम गर्ने हो भने तेल आयात गरेर भइरहेको ठूलो ब्यापार घाटालाई न्युनीकरण गर्न सकिने उनीहरूको विश्वास छ । यो वर्ष नाडामा कस्ता विद्युतीय कारहरू देखिए त ? जान्नुस्

आयोनिक

हुन्डाईले गत वर्ष नै नाडामा 'आयोनिक' भित्र्याएको थियो । आयोनिक पछिल्लो समयमा विश्वबजारमा रुचाइएको कार हो । यो सेडानमा एयरब्यागसहित फरवार्ड कोलिजन वार्निङ, लेन किप असिष्ट, एबीएस, स्ट्याबिलिटी कन्ट्रोल, ब्लाइन्ड स्पट डिटेक्सन सिष्टम, लेन डिपार्चर लगायतका सुरक्षात्मक फचिस छन् ।

यसमा भएको इलेक्ट्रिक मोटरले ८८ किलोवाट पावर र २ सय ९५ एनएम टर्क जेनेरेट गर्छ । यसमा ७ इन्च टिएफटी इन्स्ट्रुमेन्टल क्लस्टरसहित एन्ड्रोइड अटो, एप्पल कार प्ले, वायरलेस चार्जर, फुल लेदर सिट लगायतका विशेषता पनि छन् । लुक्स पनि दमदार छ । यसको पर्फरमेन्स पनि उत्कृष्ट रहेको कम्पनीको दावी छ ।

एकपटक फुल चार्ज गरेपछि २ सय २० देखि २ सय ५० किलोमिटर गुड्न यो कार सक्षम छ । कार १ सय ६५ किलोमिटर प्रतिघण्टाका दरले दौडन सक्छ । नेपाली बजारमा यसको मूल्य ५१ लाख ९६ हजार रुपैयाँ तोकिएको छ ।

कोना

हुन्डाईले नेपालमा विद्युतीय कार 'कोना' पनि विक्री गरिरहेको छ । पूर्ण इलेक्ट्रिक सवकम्प्याक्ट एसयूभी 'कोना इभी'ले १३५ किलोवाट पावर र ३ सय ९५ एनएम टर्क जेनेरेट गर्छ ।

१ सय ५५ किलोमिटर प्रतिघण्टा रफ्तार रहेको यो गाडी सिंगल चार्जमा ३ सय किलोमिटर भन्दा धेरै गुड्ने कम्पनीको दावी छ । सुरक्षाको लागि हुन्डाईले विशेष ध्यान दिएको देखिन्छ । यसमा ३९.२ किलोवाट आवरको पोलिमर ब्याट्री प्याक छ ।

कम्पनीका अनुसार यसमा इलेक्ट्रो क्रोम्याटिक मिरर, रिजर्भ पार्किङ सेन्सर विथ क्यामरा, इलेक्ट्रिक पार्किङ ब्रेक विथ अटो होल्ड, ६ वटा एयर ब्याग, इमोबिलाइजर, रेयर डिफोगर विथ टाइमर, डे टाइम रनिङ लाइट, एण्टी लक ब्रेकिङ सिस्टम, टायर प्रेसर मोनिटरिङ सिस्टम, इलेक्ट्रोनिक स्टिबिलिटी कन्ट्रोल लगायतका फिचर्स समावेश छन् ।

यसको एक्टिभिएर आकर्षक छ । यसमा टु टोन बडी कलर, एलइडी पोजिसिनिङ ल्याम्प, एलइडी ल्याम्प (फ्रन्ट, रेयर), एलइडी हेडल्याम्प विथ स्टटिक बेन्डिङ, रुफ र्याक, रेयर स्पोयलर विथ हाई माउन्ट स्टाप ल्याम्प इलेक्ट्रिकल्ली एडजस्टेबल र फोल्डेबल बाहिरी ऐना, १७ इन्च अलोए हविल लगायत फिचर रहेको कम्पनीको भनाइ छ ।

यसमा ७ इन्चको फल्लोटिङ टच स्क्रिन इन्फोटेन्मेन्ट सिस्टम, पावर सिट, वायरलेस चार्जर, युएसबी चार्जर, स्मार्ट फोन कनेक्टीभिटी, अटो लाइट कन्ट्रोल, स्मार्ट कि र पुस् बटन स्टार्ट, हिल असिस्ट कन्ट्रोल लगायतको फिचर्स छन् ।

यसको मूल्य ५५ लाख ९६ हजारदेखि ६५ लाख ९६ हजारसम्म छ ।

सोल

नेपालमा अहिले पनि चल्तीमा रहेको अर्को विद्युतीय गाडी हो, कियाको सोल इभी । यो गाडी नाडा अटो शोमा पनि विशेष आकर्षणका रूपमा रहनेछ ।

कोरियाली अटो कम्पनी कियाको नेपालको लागि आधिकारिक विक्रेता कन्टिनेन्टल ट्रेडिङ इन्टरप्राइजेजले विद्युतीय कार 'सोल इभी' बिक्री वितरण गर्दै आइरहेको छ ।

सोल इभीमा हर्स पावर ८१ केडव्लु १०९ एच पी रहेको छ भने २८५ एन एमको टर्क रहेको छ । प्रतिघण्टा १४५ किमी कुदाउन सकिने सोमा ६.६ को अनबोर्ड चार्जर छ । यसमा १० एएमपीको पोर्टेबल चार्जर पनि राखिएको छ ।

उच्च प्रविधि जडान भएको सोल इभीको ब्याट्री शक्तिशाली रहेको र एक पटक पूरा चार्जमा १ सय ८० किलोमिटर गुड्ने कम्पनीले जनाएको छ ।

यो कारमा २७ केडव्ल्युएच लिथियम आयान पोलिमर ब्याट्री छ, जसको पावर ९० किलोवाट छ । धेरै कुद्ने भए पनि यसको ब्याट्री चार्ज गर्न चार्ज स्टेसनको डिसी फास्ट चार्जरबाट चार्ज गर्दा ३३ मिनेट, एसी फास्ट चार्जरबाट ४ घण्टा लाग्नेछ ।

कार किन्दा ग्राहकलाई दिइने एसिलो चार्जरबाट मौसम अनुसार १५ देखि १८ घण्टा लाग्ने कम्पनीले जनाएको छ । यसको ब्याट्रीमा सात वर्षको ग्यारेन्टी दिइएको छ । यात्रु तथा चालकको सुरक्षाका लागि यसमा एयरब्याग समावेस छ । यो कारमा गियरको झन्झट हुदैन ।

यसको मूल्य ५६ लाख देखि ५८ लाखसम्म छ ।

निरो

यो वर्ष नाडा अटो शेमा धेरैले रुचाएको विद्युतीय कार कियोको 'निरो' पनि हो । पुर चार्ज हुँदा चार सय ५५ किमिसम्म गुड्ने यो कारको क्षमता हो ।

स्टाइल, सुरक्षा, पर्फर्मेन्स र लुक्सको प्बाट यो यो उत्कृष्ट छ । यसमा ६४ किलोवाट क्षमताको ब्याट्री छ । १५० किलोवाटको इलेक्ट्रिक मोटर छ । यसले २०१ बिएचपी पावर र ३९५ एनएम टर्क उत्पादन गर्छ ।

निरोले ७.८ सेकेन्डमा ०-१०० को गति समात्न सक्ने कम्पनीले दावी गरेको छ । यसले एक सय ६७ किमि प्रतिघण्टाको अधिकतम् गति पक्रिन सक्छ ।

यो कारको ब्याट्री चार्ज हुँदा करिब ५० युनिट विजुली खपत हुन्छ । यसको मूल्य सरदरमा साढे ६ सय हो । गाडीमा ५ जनाले आमसँग यात्रा गर्न सक्छन् । चार सय ५१ लिटरको बुट स्पेश भएको यो गाडीमा आधुनिक गाडीमा हुने सबै खालका फिचर्सहरु छन् । यो सुरक्षाका मामिलामा पनि सबल छ, यसमा ७ वटा एयरब्याग छन् । अघि पछि डिस्क ब्रेक छ ।

६ आकर्षक कलरमा उपलब्ध यो कारको मूल्य ६६ लाख ९० हजार छ ।

बीवाईडी

नाडामा बीवाईडीले पनि आफ्ना विद्युतीय काहररु प्रदर्शनीमा राखेको छ ।

बीवाईडीको लागि नेपालको आधिकारिक विक्रेता साइमेक्स इन्कले ३ ओटा विद्युतीय गाडी प्रदर्शनी राखेको छ । कम्पनीले बीवाईडी ई ६, बीवाईडी एम ३ (७ सिटे) र बीवाईडी एम ३ (५ सिटे) बिक गरिरहेको छ ।

बीवाईडी ई ६को मूल्य ६५ लाख छ । बीवाईडी एम ३ (७सिटे) को मूल्य ४७.५० लाख छ । यस्तै बीवाईडी एम ३ (५सिटे)को ४६ लाख ५० हजार छ । यी गाडीहरु पनि विभिन्न फिचर्ससहितआएका छन् ।

पिगो

पिगोले पनि यो पटक नाडा अटो शोमा विद्युतीय सवारी ल्यायो । पिगोको नेपालको लागि आधिकारिक विक्रेता सांग्रिला मोटर्सले पार्टनर टेपी इलेक्ट्रिक गाडी ल्याएको छ । यो ५० लाखमा किन्न पाइने छ ।

यसले ४९ किलोवाट पावर उत्पादन गर्छ । २२.५ किलोवाट आवरको ब्याट्री क्षमता छ । यसलाई पुरा चार्ज गर्न साढे ८ घण्टा समय लाग्छ । एकपटक पुरा चार्ज गरेपछि १ सय १० किलोमिटर गुड्न सक्छ ।

दि गो

दि गोले पनि विद्युतीय गाडी नाडामा राखेको छ । फ्युचर ग्रिन इनर्जीले दुई विद्युतीय गाडी प्रदर्शनीमा राखेको छ । दि गोका 'ई ८' र 'ईएम३' बजारमा ल्याइएको छ । ५ सिट क्षमताको 'ई ८' मा ७.५ किलोवार्टको मोटर जाडिएको छ । 'ई ८'को मोटरले १५ किलोवाट पावर र १८० एनएम टर्क उत्पादन गर्छ ।

यो गाडीकाे ब्याट्री चार्ज हुन ५ देखि ६ घण्टा लाग्छ । यो कार ६० देखि ७० किलोमिटर प्रतिघण्टाको दरले गुड्न सक्छ ।

'ईएम३' मा २२.१ किलोवाट आवरको ब्याट्री छ । यसले ४० किलोवाटको पावर उत्पादन गर्छ । यो कार ११० किलोमिटर प्रतिघण्टाको गतिमा कुद्न सक्छ ।

श्रोत : बिज खबर, २०७६/५/१६

एउटै गाउँपालिकामा ५३९ मेगावाटका १२ जलविद्युत् आयोजना, निर्माणको चरणमा

काठमाडौं । म्याग्दीको एउटै गाउँपालिकामा ५ सय ३९ मेगावाटका १२ जलविद्युत् आयोजना निर्माण हुने भएका छन् । 'हाइड्रोहव' का रूपमा चर्चित उत्तरी म्याग्दीको अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा उक्त क्षमता र सङ्ख्याका जलविद्युत् आयोजना निर्माण हुने भएका हुन् । निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका, निर्माणको चरणमा प्रवेश गरेका र विद्युत् विभागसँग 'पिपिए' गरिएका साना र ठूला गरी १२ जलविद्युत् आयोजना रहेका छन् । जसमध्ये अन्नपूर्ण गाउँपालिका-४ नारच्याङमा ४२ मेगावाटको मिस्त्रीखोला, छ मेगावाट क्षमताको घलेम्दी खोला र सोही गाउँपालिका-६ घरमा १४ मेगावाटको घरखोला गरी ६२ मेगावाट क्षमताका तीन जलविद्युत् आयोजना निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको गाउँपालिकाका अध्यक्ष क्या. डमबहादुर पुनले जानकारी दिए । Parvotsav Suzuki त्यसैगरी सोही गाउँपालिका-४ नारच्याङमै ३८ मेगावाट क्षमताको निलगिरि प्रथम, ६२ मेगावाटको निलगिरि दोस्रो र ९ दशमलव १४ मेगावाट क्षमताको सुपर घलेम्दी जलविद्युत् आयोजना निर्माणका लागि छुट्टै प्रवेशमार्ग निर्माण भइरहेको नारच्याङका वडाध्यक्ष चन्द्रप्रसाद फगामीले बताए । नारच्याङमै २० मेगावाट क्षमताको निलगिरि ग्यास्केट र १ सय ६४ मेगावाट क्षमताको कालीगण्डकी गर्ज पनि निर्माण हुने भएको छ । प्रस्तावित १ सय ६४ मेगावाट क्षमताको कालीगण्डकी गर्जमा चिनियाँ कम्पनी युनान सिन्हा वाटर कन्जरभेन्सी एण्ड हाइड्रो इन्भेष्टमेन्ट कम्पनीसँग संयुक्त लगानीका लागि सम्झौता भइसकेको उनले बताएका छन् । वडा नं ३ स्थित दानामा चार मेगावाट क्षमताको रुप्सेखोला, ५० मेगावाट क्षमताको मध्य कालीगण्डकी, वडा नं २ स्थित तातोपानीमा ६५ मेगावाट क्षमताको अपर कालीगण्डकी र वडा नं ६ घरमा ६४ मेगावाट क्षमताको कालीगण्डकी तिप्ल्याङ जलविद्युत् आयोजना सञ्चालन गर्न विद्युत् विकास विभागसँग 'पिपिए' भइसकेको उक्त गाउँपालिकाले जनाएको छ । रासस

श्रोत : बिज खबर, २०७६/५/१७

सुन्दर यातायातको चार्जिड स्टेशन सञ्चालनमा, २३ गतेदेखि काठमाडौंका सडकमा विद्युतीय बस

पेट्रोलियम पदार्थको परनिर्भरतालाई कम गर्दै मुलुकमा विद्युतीय सवारी साधन सञ्चालनका लागि सरकारले लिएको नीति व्यावहारिक रूपमा कार्यान्वयनमा आएको छ । चालू आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म मुलुकको केन्द्रीय प्रसारण प्रणालीमा थप एक हजार ३०० मेगावाट क्षमता बराबरको विद्युत् थप हुने भएकाले त्यसलाई सदुपयोग गर्ने र विद्युत् खपत बढाउने लक्ष्य राखिएको छ । विद्युत् खपत बढाउनका लागि राजधानी काठमाडौंलगायत प्रमुख शहरमा विद्युतीय सवारी साधन सञ्चालन गर्ने र घरायसीरूपमा खाना पकाउने एलपी ग्यासको विस्थापन गर्दै जाने नीति सरकारको छ । Parvotsav Suzuki सरकारको सोही नीतिलाई सम्बोधन गर्ने लक्ष्यका साथ निजी क्षेत्रले विद्युतीय सवारी साधनका लागि चार्जिड स्टेशन सञ्चालनमा ल्याएको छ । निजी क्षेत्रको यातायात सेवा प्रदायक संस्था सुन्दर यातायातले विद्युतीय सवारी साधनको चार्जिड स्टेशन सञ्चालनमा मात्रै ल्याएको छैन यही भदौ २३ गतेदेखि राजधानीमा चार वटा विद्युतीय बसबाट सेवा दिने तयारीसमेत गरेको छ । चार्जिड स्टेशनको उद्घाटन गर्दै ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका सचिव दिनेशकुमार घिमिरेले देशबाट पेट्रोलियम पदार्थको आयात क्रमशः घटाउँदै देशभित्रै उत्पादन हुने विद्युतको खपत बढाउने लक्ष्य राखिएको बताए । चालू आवको अन्त्यसम्म राष्ट्रिय गौरवको माथिल्लो तामाकोशीलगायतका जलविद्युत् आयोजना निर्माण सम्पन्न हुनेछ । यस्तै रसुवागढी, साञ्जेनलगायतका आयोजनाका अलावा निजी क्षेत्रका एक दर्जन बढी आयोजनासमेत सम्पन्न हुने छन । ती आयोजना सम्पन्न भएपछि विद्युत् खेर जाने सम्भावनालाई मध्यनजर गरेर सरकारले विद्युत् खपत बढाउने नीति तथा कार्यक्रमसमेत सञ्चालनमा ल्याएको सचिव घिमिरेको भनाइ छ । सचिव घिमिरेले भने, 'उत्पादित सबै विद्युत् प्रयोग होओस् भन्ने लक्ष्यका साथ विद्युतीय सवारी साधनको अलावा खाना पकाउने एलपी ग्यासको विस्थापन गर्दै जाने लक्ष्य राखिएको छ ।' ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुनले गत फागुनमा गठन गरेको कार्यदलले गत बुधबार मात्रै प्रतिवेदन बुझाएको छ । मन्त्रालयका सहसचिव प्रविणराज अर्याल संयोजकत्वको समितिले नेपाल विद्युत् प्राधिकरणबाट लोड स्वीकृति लिई विद्युतीय सवारीका लागि चार्जिड स्टेशन निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था गरेको छ । 'विद्युतीय सवारी साधन सञ्चालनमा ल्याउँदै पेट्रोलियम पदार्थको आयात घटाएर व्यापार घाटा घटाउनेसमेत सरकारको लक्ष्य छ । खाना पकाउने एलपी ग्यास र पेट्रोलियम पदार्थको आयात मात्रै घटाउन सकिए भुक्तानी सन्तुलन र व्यापार घाटा घटाउनमा मद्दत पुग्छ' सचिव घिमिरेले भने । सुन्दर यातायातका अध्यक्ष भेषबहादुर थापाका अनुसार आज उद्घाटन भएको चार्जिड स्टेशन

सञ्चालनमा आएपछि एकै पटक छ वटासम्म सवारी साधन चार्ज गर्न सकिन्छ । उनका अनुसार चक्रपथमा दैनिक गुड्ने डिजल गाडीले ४ हजार रुपैयाँ बराबरको इन्धन खपत गर्छन भने विद्युतीय सवारी साधनले मात्रै ७ सय रुपैयाँ बराबरको विद्युत् खपत गर्छन । त्यसबाट यातायात थप सरल र सस्तो बन्न जान्छ । उनका अनुसार प्रतियुनिट ४ रुपैयाँ २० पैसामा विद्युतीय बस चार्ज गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ । प्राधिकरणबाट थ्री फेज लाइन विद्युत् लिइएको छ । सार्वजनिकरूपमा चल्ने अन्य यातायातका लागि भने स्वीकृति लिएपछि मात्रै ४ रुपैयाँ ८० पैसासम्म लिन सकिनेछ । लामो समयको प्रयासपछि आफूहरुले वातावरण मैत्री बस सञ्चालनमा ल्याउन लागिने जानकारी दिँदै अध्यक्ष थापाले प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली र ऊर्जामन्त्री पुनको योजना अब व्यावहारिकरूपमा कार्यान्वयनमा जान लागेको बताए । ‘सरकारको योजनालाई कार्यान्वयन गर्न पाउँदा हामीलाई असाध्यै खुसी लागेको छ । तर केही कानूनी र नीतिगतरूपमा थप प्रष्टताको जरुरी छ । त्यसका लागि मन्त्रालयले आवश्यक समन्वय गरिदिनेछ भन्ने मैले विश्वास लिएको छु’ उनले भने । कूल १ करोड ६२ लाख रुपैयाँ पर्ने विद्युतीय बस सञ्चालनमा ल्याउन लागेको जानकारी दिँदै उनले महङ्गो सवारी साधनले लागत उठाउँछ त भन्ने धेरैको जिज्ञासा रहेपनि आगामी छ वर्षभित्र आफूहरु नाफामा जान सक्ने अवस्था रहेको बताए । विद्युतीय सवारी साधनको मर्मत तथा सञ्चालन खर्च कम पर्ने भएकोले आम नेपाली त्यसैमा अभ्यस्त हुने विश्वास उनको छ । सो संस्थाले सुकेधारा र सीतापाइलामा पनि चार्जिङ स्टेशन निर्माण गरिसकेको छ । सोही संस्थाले निकट भविश्यमा नै प्रदेश नं ५ को बुटवल र प्रदेश नं १ को विराटनगरमा समेत विद्युतीय बस सञ्चालनमा ल्याउने तयारी गरेको छ । ऊर्जामन्त्री पुनले गठन गरेको कार्यदलका संयोजकसमेत रहेका सहसचिव अर्यालले निजी क्षेत्रबाट विद्युतीय सवारी साधन सञ्चालनमा ल्याउने तयारी गरिनु आफैमा सकारात्मक र स्वागतयोग्य कदम भएको बताए । ‘सेवा विस्तार तथा सार्वजनिक सवारी यातायातमा थप सरल र सस्तो गर्न जान्छ । यसले आम नागरिकलाई समेत राज्यप्रतिको विश्वास बढाउनेछ’ उनले भने । उक्त चार्जिङ स्टेशनमा न्यूनतम चार घण्टामा सवारी साधन पूर्णरूपमा चार्ज हुने इञ्जिनियर तिलक गिरीको भनाइ छ । ‘हामीले सञ्चालनमा ल्याएको चार्जिङ मेशिन सुपर चार्जिङ मेशिन पनि भएकाले सबै प्रकारका विद्युतीय सवारी साधनका लागि उपयुक्त हुन्छ,’ गिरीले भने । सरकारले भने रातीको समयमा खेर जाने विद्युत्को बढीभन्दा बढी सुदपयोग गर्न विद्युतीय सवारी साधन उपयुक्त हुने निष्कर्ष निकालेको छ । सरकारले साझा यातायातलाई ३ सय वटा विद्युतीय बस खरीदका लागि ३ अर्ब रुपैयाँ बजेटसमेत विनियोजन गरिसकेको छ । प्राधिकरणले पहिलो चरणमा ३० वटा चार्जिङ स्टेशन निर्माण गर्ने तयारी गरेको छ । सोही तयारीका लागि मन्त्री पुनलाई बुझाएको कार्यदलको प्रतिवेदनसमेत प्राधिकरण पुगी सकेको छ । प्राधिकरणले अब चार्जिङ स्टेशन सञ्चालनका लागि लोड स्वीकृतिलगायतका अन्य काम पनि पूरा गर्ने

तयारी गरेको छ । प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङका अनुसार निकट भविष्यमा नै अन्य नीतिगत निर्णय गर्ने र आक्रामक रूपमा विद्युतीय सवारीका लागि चार्जिङ स्टेशन निर्माण हुनेछन् । त्यसो त प्राधिकरण र साझा यातायातबीच पनि चार्जिङ स्टेशन निर्माण गर्ने सम्बन्धी समझदारीपत्रमा यसअघि नै हस्ताक्षर भइसकेको छ । रासस

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/५/१८

माथिल्लो भोटेकोसीको पुनर्निर्माण अन्तिम चरणमा, मंसिरदेखि विद्युत उत्पादन काठमाडौं- भूकम्प र बाढी पहिरोले क्षतिग्रस्त ४५ मेगावाटको माथिल्लो भोटेकोसी जलविद्युत आयोजनाको पुनर्निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेको छ । पटक-पटक प्राकृतिक प्रकोपको मारमा परेको आयोजनाको ८० प्रतिशत पुनर्निर्माण सकिएको हो । बाँकी २० प्रतिशत काम अबको साढे ३ महिनामा सम्पन्न गरेर विद्युत उत्पादन गर्ने तयारी भइरहेको भोटेकोसी पावर कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत बिक्रम स्थापितले बताए । उनका अनुसार कात्तिकभित्र पहिलो र मंसिरभित्र दोस्रो युनिटबाट विद्युत उत्पादन सुरु गर्ने लक्ष्य छ । ad 'पुनर्निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेको छ,' उनले ऊर्जा खबरसँग भने, ' डिसेन्डिड बेसिन (बालुवा थिगाउने पोखरी) को पर्खाको निर्माण सकिएको छ । बाँधमा पनि एक तिहाइ भागको पुनर्निर्माण भएको छ ।' भूकम्पमा ढुङ्गा झरेर क्षतिग्रस्त पेनस्टक पाइप फेरिएको छ । जोखिमपूर्ण स्थानको पेनस्टक पाइप ढलान गरेर पुरेको पनि उनले बताए । आयोजनाको स्वीचयार्डमा २५/२५ एमभिएका दुई वटा नयाँ पावर ट्रान्सफर्मर जडान गरिएको छ । उत्पादन तालिका नजिकिँदै गएकाले स्वीचयार्डलाई तयारी अवस्थामा राख्न पुरानो ट्रान्सफर्मर बदली गरिएको स्थापितले जानकारी दिए । गत असारमा चाकु खोलामा आएको बाढीले आयोजनाको विद्युत जोडिने प्रसारण लाइनका ५ वटा टावरमा क्षति पुर्याएकाले त्यसको पनि पुनर्निर्माण सुरु गरिएको छ । आयोजना सञ्चालन हुनुअघि नै प्रसारण लाइनको काम सम्पन्न हुने कम्पनीको दाबी छ । चीनको सिनो हाइड्रोले पुनर्निर्माणको काम गरिरहेको छ । आयोजना पुनर्निर्माण सम्पन्न गर्न ७ अर्ब रुपैयाँ खर्च हुने अनुमान छ । २०७१ साल यता पटक-पटक प्राकृतिक प्रकोपको मारमा परेको भोटेकोसीको विद्युत उत्पादन बन्द हुँदा ५ वर्षको आम्दानी गुमेको छ । पहिरो, भूकम्प र बाढीले भोटेकोसीको बाँध, गेट, डिसेन्डर पर्खाल, पेनस्टक पाइप र विद्युतगृहमा क्षति पुर्याएको थियो । सरकारले विद्युत ऐन जारी गरेपछि निजी क्षेत्रलाई निर्माण गर्न दिएको भोटेकोसी दोस्रो आयोजना हो । आयोजनाको लागि ४० वर्षको अनुमतिपत्र जारी भएको छ । विद्युत खरिद गर्न नेपाल विद्युत प्राधिकरणले अमेरिकी डलरमा विद्युत खरिद सम्झौता (पिपिए) गरेको छ ।

श्रोत : काठमाडौं, २०७६/५/१८

विद्युत् विधेयक : ऊर्जा उत्पादक असन्तुष्ट

काठमाडौं — ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले तयार पारेको स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूले असन्तुष्टि व्यक्त गरेका छन् । सरकारले कानून तयार पार्दा सरोकारवालासँग छलफल नगरेको भन्दै उनीहरूले असन्तुष्टि व्यक्त गरेका हुन् ।

ऊर्जा उत्पादकहरूले प्रस्तावित विधेयकको दफा ३ को उपदफा ४ मा भएको व्यवस्थाप्रति असन्तुष्टि जनाएका हुन् । प्रस्ताविक विधेयकमा आगामी दिनमा निजी क्षेत्रलाई दिने विद्युत् आयोजनाको अनुमति पत्र प्रतिस्पर्धाको माध्यमबाट दिनुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

विधेयकमा प्रस्तावित यो व्यवस्थाले सर्वेक्षण अनुमति पत्र प्राप्त गरेका २ सयभन्दा बढी विद्युत् आयोजना प्रभावित हुने देखिन्छ । विद्युत् विकास विभागका अनुसार अहिले सय मेगावाट माथिका कुल १२ हजार ५ सय ४८ मेगावाट क्षमता भएका ३५ वटा आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमति पत्र जारी भएको छ । विभागको तथ्यांकअनुसार तीमध्ये २७ वटा आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमति पत्र यही वर्ष सकिँदै छ ।

विभागबाट २५ देखि सय मेगावाटसम्म क्षमता भएका ५४ वटा आयोजनाका लागि सर्वेक्षण अनुमति पत्र जारी गरिएको छ । यिनको कुल जडित क्षमता २ हजार ७ सय ५० मेगावाट रहेको अनुमान छ । यीमध्ये २७ वटा आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमति पत्रको म्याद यही वर्ष सकिँदै छ ।

यस्तै १ देखि २५ मेगावाटसम्मका १ सय ९१ वटा आयोजनाका लागि सर्वेक्षण अनुमति पत्र जारी गरिएको विभागले जनाएको छ । तीमध्ये १ सय ५५ वटाको अनुमति पत्रको म्याद यही वर्ष सकिँदै छ । २०७६ भित्र सर्वेक्षण अनुमति पत्रको म्याद सकिने आयोजनाको संख्या २ सय ९ वटा छ ।

प्रस्तावित विधेयकअनुसार यी आयोजनाहरूले सर्वेक्षण अनुमति पत्रको म्याद सकिनुअघि नै उत्पादन अनुमति नलिए यी आयोजनाको अनुमति पत्र पनि प्रतिस्पर्धाबाट जारी गर्नुपर्ने हुन्छ ।

‘सरकारी निकायले चाहिँ एउटा आयोजना अध्ययन र निर्माण गर्न वर्षौं लगाउने । हामीले निर्माण गरेर ३० वर्षपछि सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने भए पनि केही सुविधा नपाउने ?’ स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था नेपाल (इपान) अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईले भने ।

निजी प्रवर्द्धकले लगानी गरेर अध्ययन गरिरहेको आयोजना सरकारले राष्ट्रियकरण गर्न खोजेको उनको आरोप छ । ‘हामीले बैंकबाट ऋण लिएर बनाएको आयोजना सरकारलाई ३० वर्षपछि हस्तान्तरण गर्छौं,’ उनी भन्छन्, ‘सरकारले कानून बनाउने बेलामा हामीलाई जानकारीसमेत दिन्न ।’

ऊर्जा मन्त्रालयले तयार पारेको मस्यौदा इपानले हालसम्म औपचारिक रूपमा नपाएको र सल्लाह नभएको उनले बताए । ‘मैले सञ्चार माध्यमबाट जानकारी पाएँ,’ उनले भने, ‘यसमा भएको प्रावधान सुन्दा आपत्तिजनक छ ।’

प्रस्तावित विधेयकमा सरकारको ५१ प्रतिशतभन्दा बढी लगानी भएको संस्था वा विदेशी दातृ निकाय वा सरकारसँगको साझेदारीमा निर्माण हुने आयोजनाको अनुमति पत्र बिनाप्रतिस्पर्धा दिन सकिने व्यवस्था गरेको छ ।

प्रस्तावित विधेयकमा यसअघि सर्वेक्षण अनुमति प्राप्त प्रवर्द्धकले पनि उक्त अवधिभित्रै उत्पादन अनुमति पत्रका लागि निवेदन दिनुपर्ने र उत्पादन अनुमति नलिए ती आयोजना पनि प्रतिस्पर्धाबाटै दिने व्यवस्था प्रस्ताव गरिएको छ ।

विद्युत् ऐन २०४९ लाई विस्थापित गर्ने गरी ऊर्जा मन्त्रालयले तयार पारेको विधेयक मन्त्रपरिषद् लगेर पारित गराउनै बाँकी छ । विधेयकले पहिलोपटक नेपालबाट विद्युत् निर्यात गर्न सकिने विषयमा पनि उल्लेख गरेको छ ।

विधेयकमा ३ मेगावाटसम्मको आयोजनाको अनुमति पत्र स्थानीय तहबाट, २० मेगावाटसम्मको आयोजनाको अनुमति प्रदेश सरकारले जारी गर्ने प्रस्ताव गरिएको छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/५/१९

सिंगटी हाइड्रो इनर्जीले मंसिरभिन्न स्थानीय र सर्वसाधारणका लागि सेयर निष्कासन गर्दै काठमाडौं- सिंगटी हाइड्रो इनर्जी कम्पनीले आगामी मंसिरभिन्न साधारण सेयर निष्कासन गर्ने भएको छ । कम्पनीले दोलखामा निर्माणाधीन २५ मेगावाटको सिंगटी जलविद्युत आयोजनाको स्थानीय र सर्वसाधारणका लागि छुट्याइएको सेयर निष्कासन गर्न लागेको हो । आयोजना प्रभावित स्थानीय र सर्वसाधारणका लागि प्रतिकिता सय रुपैयाँ अंकित ४३ करोड ५० लाख रुपैयाँ मूल्य बराबरको ४३ लाख ५० हजार कित्ता साधारण सेयर निष्कासन गर्ने तयारी भइरहेको कम्पनीका महाप्रबन्धक रमेश अधिकारीले बताए । उनका अनुसार विद्युत नियमन आयोगको स्वीकृतिपछि नेपाल धितोपत्र बोर्डको अनुमति लिन आवेदन दिइनेछ । ad आयोगले बिहीबार स्वीकृति दिने सम्भावना रहेको उनले बताए । ‘आयोगको बैठकले सेयर निष्कासनको प्रस्ताव स्वीकृत गर्दैछ भन्ने सुनेका छौं,’ उनले ऊर्जा खबरसँग भने, ‘आयोगकाे स्वीकृतिपछि बोर्डमा आवेदन दिन सबै आवश्यक कागजात तयारी अवस्थामा राखेका छौं ।’ आवश्यक कागजात पुगेको अवस्थामा १ महिनामा बोर्डको अनुमति आउने पनि उनले बताए । कम्पनीले सेयर निष्कासनका सम्बन्धमा स्थानीय गाउँपालिकाका प्रतिनिधिसँग छलफल गरेको छ । बोर्डमा आवेदन दिनु अघि नै प्रभावितहरूको बर्गिकरण गरेको विवरण बुझाउन गाउँपालिकाका प्रतिनिधिसँग कम्पनीले आग्रह गरेको छ । जिल्लाको कालिन्चोक र बिगु गाउँपालिका आयोजनाबाट प्रभावित क्षेत्रमा पर्दछन् । निष्कासन हुने साधारण सेयर स्वपुँजी लगानीको ३० प्रतिशत हो । कूल सेयरमध्ये १४ करोड ५० लाख रुपैयाँ बराबरको १४ लाख ५० हजार कित्ता आयोजना प्रभावित स्थानीयका लागि छुट्याइएको छ । यो स्वपुँजी लगानीको १० प्रतिशत स्वामित्व हो । यस्तै, सर्वसाधारणका लागि २० प्रतिशत अर्थात् २९ करोड रुपैयाँ बराबरको २९ लाख कित्ता सेयर निष्कासन हुनेछ । पहिलो चरणमा स्थानीयका लागि सेयर निष्कासन गरेर बाँडफाँड गरेपछि सर्वसाधारणका लागि बिक्री खुल्ला गरिने कम्पनीले जनाएको छ । सेयर निष्कासन तथा बाँडफाँड गर्न मेगा क्यापिटललाई बिक्री प्रबन्धक तोकिएको छ । कम्पनीले निर्माण गरिरहेको सिंगटी जलविद्युत आयोजनाको ९० प्रतिशतभन्दा बढी काम सकिएको छ । आयोजनाबाट आगामी कात्तिकदेखि विद्युत उत्पादन गर्ने तालिका छन् । भदौबाट नै उत्पादन गर्ने भनिए पनि बर्खामा निर्माण प्रभावित भएकाले कात्तिकमा सरेको हो ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/५/१९

२० मेगावाटभन्दा ठूला विद्युत् आयोजना संघीय सरकारलाई

स्थानीय सरकारलाई ३ मेगावाटसम्म मात्र, ३ देखि २० मेगावाटसम्मका आयोजना प्रदेशलाई

२० मेगावाटभन्दा ठूला जलविद्युत् आयोजना संघीय सरकारकै मातहत रहने गरी विद्युत् ऐन २०७६ को मस्यौदा तयार भएको छ । विद्युत् ऐन २०४९ लाई विस्थापन गर्न बनेको नयाँ ऐनको मस्यौदामा २० मेगावाटभन्दा माथिका जलविद्युत् आयोजनाको अध्ययन, सर्वेक्षण र उत्पादन अनुमति संघीय सरकारले दिन पाउने व्यवस्था छ । स्थानीय तहले ३ मेगावाटसम्मका आयोजना मात्र गर्न पाउनेछन् । ३ देखि २० मेगावाटसम्मको आयोजना प्रदेश सरकारको मातहत राखिएको छ ।

हालको विद्युत् ऐन २०४९ मा जुनसुकै क्षमताका आयोजना विकासको अनुमति ऊर्जा मन्त्रालयअन्तर्गतको विद्युत् विकास विभागले दिने व्यवस्था छ । संघीय शासन प्रणाली कार्यान्वयनका लागि बन्न लागेको नयाँ मस्यौदा ऐनमा तीनै तहका सरकारबीच कार्य अधिकार विभाजन गर्ने तयारी भएको हो । ‘मस्यौदामा छलफल हुँदै छ,’ ऊर्जा मन्त्रालयका सहसचिव (प्रवक्ता) प्रवीणराज अर्यालले भने, ‘मस्यौदामा भएका केही विषय थपघट हुन पनि सक्छन् ।’ यसअघि राष्ट्रिय योजना आयोगले संघीयता कार्यान्वयनकै लागि तयार पारेको ऊर्जा जलस्रोत तथा सिँचाई क्षेत्रको मापदण्डले १ मेगावाटसम्मका विद्युत् आयोजना मात्र स्थानीय सरकारको अधिकारभित्र राख्न सुझाव दिएको हो ।

प्रतिस्पर्धामार्फत

आयोजना

विकास

मस्यौदामा प्रतिस्पर्धामार्फत विद्युत् आयोजनाको विकास गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । हालको ऐनमा आयोजना अध्ययन, सर्वेक्षणका लागि जसले पहिले आवेदन दिन्छ उसैलाई अनुमति दिने व्यवस्था छ । अब विनाप्रतिस्पर्धा अनुमति दिन पाइनेछैन । तीनै तहका सरकारले आ-आफ्ना क्षेत्राधिकारभित्र पर्ने विद्युत् आयोजना विकास गर्ने कम्पनी छनोट गर्नुपर्नेछ । यसका लागि प्रस्ताव आह्वान गर्नुपर्ने र प्रस्तावकबीच प्रतिस्पर्धा गराई योग्यलाई मात्र आयोजनाको सर्वेक्षण तथा उत्पादन अनुमति दिनुपर्नेछ । तर, पहिल्यै सर्वेक्षण अनुमति पाएका र अनुमतिको म्याद नसकिँदै उत्पादन अनुमतिका लागि आवेदन दिने प्रवर्द्धकको हकमा भने प्रतिस्पर्धा गर्नुपर्ने छैन ।

त्यसैगरी, सरकार वा सरकारी निकायको ५१ प्रतिशतभन्दा माथि स्वामित्व भएका संस्थाले विकास गर्ने भनी पहिचान भएका आयोजनाको हकमा पनि प्रतिस्पर्धा गर्नुपर्ने छैन । नेपाल र अन्य देशका सरकार तथा दातृ निकायसँगको संयुक्त तथा एकल लगानीमा विकास गरिने आयोजनासमेत प्रतिस्पर्धामा

लैजानुपर्ने छैन। त्यस्तै, विद्युत्को प्रसारण, वितरण, ग्राहक सेवा तथा व्यापार आयोजनासमेत प्रतिस्पर्धाबिना अघि बढाउन पाइने व्यवस्था छ।

१५ दिनभित्र उत्पादन अनुमति दिनुपर्ने
मस्यौदाले प्रस्तावकले आवेदन दिएको १५ दिनभित्र उत्पादन अनुमति प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। हालको ऐनअनुसार १ सय २० दिन (चार महिना) भित्र अनुमति दिनुपर्ने व्यवस्था छ। त्यस्तै, मस्यौदामा १ सय २० दिन (चार महिना) भित्र विद्युत् प्रसारण तथा वितरण अनुमति, ४५ दिनभित्र विद्युत् व्यापार वा ग्राहक सेवाको अनुमति दिनुपर्ने व्यवस्था छ। तर, आफैले उत्पादन गरेको विद्युत् प्रसारण गर्न आवश्यक लाइन निर्माणबाहेक अन्य अनुमति एउटै कम्पनीलाई नदिइने पनि ऐनको मस्यौदामा छ।

उत्पादित सबै विद्युत् विदेश निर्यात गर्ने प्रवर्द्धकलाई, राष्ट्रिय प्रसारण ग्रिड नपुगेको तथा पुर्‍याउन सम्भव नभएको ठाउँका लागि भने एउटै प्रवर्द्धकलाई प्रसारण अनुमति पनि दिन सकिने मस्यौदामा उल्लेख छ। फर्म, सहकारी, कम्पनी तथा उद्योगले उत्पादनको कम्तीमा ५१ विद्युत् आफैले प्रयोग गर्ने भए त्यस्तो 'क्याप्टिभ उत्पादन' प्लान्ट सञ्चालनका लागि अनुमति लिनु नपर्ने व्यवस्था गरेको छ।

उत्पादन अनुमति ३५ वर्षका लागि, जलाशयलाई थप ५ वर्ष
ऐनको मस्यौदाअनुसार जलविद्युत् उत्पादन गर्न बढीमा ३५ वर्षसम्मको अनुमति पाइनेछ। त्यसैगरी निर्यात गर्न बढीमा ३० वर्ष, जलबाहेक अन्य स्रोतबाट विद्युत् उत्पादन गर्न बढीमा २५ वर्ष र प्रसारण, वितरण तथा व्यापारका लागि बढीमा २५ वर्षको अनुमति दिइनेछ। तर, जलाशययुक्त आयोजनाका लागि उत्पादन अनुमतिको अवधि बढीमा ५ वर्षसम्म थप गर्न सकिनेछ। हालको व्यवस्थामा २५ वर्षका लागि उत्पादन अनुमति पाइने व्यवस्था छ। अनुमतिको अवधि सकिएपछि प्रवर्द्धकले चालू हालतमा रहेको आयोजना तथा संरचना नेपाल सरकारलाई बुझाउनुपर्नेछ।

कृषियोग्य जमिनमा सौर्य विद्युत् प्लान्ट लगाउन बन्देज
सौर्य विद्युत् उत्पादनका लागि प्रतिमेगावाट झन्डै २५ रोपनी जग्गा आवश्यक हुने अध्ययनले देखाएका छन्। त्यसो हुँदा खेतीयोग्य जमिनमा सौर्य विद्युत् प्लान्ट स्थापना गर्दा नेपालको खेतीयोग्य जमिन नै कम हुँदै जाने स्थिति छ। यही अवस्थालाई सम्बोधन गर्दै ऐनको मस्यौदाले खेतीयोग्य जमिनमा सौर्य विद्युत् प्लान्ट राख्न नपाउने व्यवस्था गरेको छ। तर, विद्युत् आयोजनाले प्राप्त गर्नुपर्ने जमिनको क्षेत्रफलको सीमाबारे कुनै हदबन्दी नहुने व्यवस्था गरिएको छ।

उत्पादन नभई संस्थापक सेयर बेच्न नपाइने
उत्पादन अनुमतिप्राप्त संस्थाका संस्थापनले विद्युत् उत्पादन सुरु नभई संस्थापक सेयर २५ प्रतिशतभन्दा बढी बिक्री गर्न नपाइने व्यवस्था मस्यौदामा छ। त्यस्तै, विद्युत्को उत्पादन, माग, खपत,

आपूर्ति, आयात-निर्यात र विद्युत् व्यापारसम्बन्धी विवरण तथा तथ्यांकहरू मासिक रूपमा वितरण तथा भार प्रेषण गर्ने निकायले मन्त्रालयसमक्ष पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । त्यस्तै, आवश्यक क्षेत्रमा एउटै वितरण प्रणाली प्रयोग गरेर एकभन्दा बढी वितरणले विद्युत् वितरण गर्न सक्ने (बहुवितरण)को व्यवस्था समेत गरेको छ । विद्युत् वितरणका लागि अनुमतिप्राप्त संस्थाले गरेको विद्युत् महसुलको प्रस्तावका आधारमा विद्युत् नियमन आयोगले विद्युत् महसुल तोक्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

तीन	वर्षभित्र	प्राधिकरण	टुक्रयाउनुपर्ने
हाल नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले उत्पादन, प्रसारण, खरिद, वितरण, आयात-निर्यात र निजी क्षेत्रका आयोजनाहरूको नियमनसमेत गर्दै आएको छ । तर, विद्युत् ऐन २०७६ कार्यान्वयनमा आएपछि उत्पादन, प्रसारण र वितरणजस्ता एकभन्दा बढी कार्य एउटै संगठित संस्थाले गर्न नपाउने भएको छ ।			

ऐन कार्यान्वयनमा आएको ३ वर्षभित्र उत्पादन, प्रसारण र वितरणका लागि अलग संगठित संस्थाको स्थापना गरी कार्यान्वयनमा ल्याइसक्नुपर्ने व्यवस्था मस्यौदाले गरेको छ । यसै व्यवस्थालाई कार्यान्वयनमा लैजान हाल सरकारले प्राधिकरणको कार्यजिम्मेवारी विभाजन गरी विद्युत् उत्पादन कम्पनी, राष्ट्रिय प्रसारण ग्रिड कम्पनीजस्ता संगठित संस्था स्थापना गरी काम सुरु गरिसकेको छ । त्यस्तै, सरकारले विद्युत्को समग्र नियमनका लागि विद्युत् नियमन आयोगको स्थापना गरी कार्यान्वयनमा ल्याइसकेको छ ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/५/१९

१ सय ९ जलविद्युत् आयोजनाको लाइसेन्स खारेज

‘खोलामा झोला राख्ने’ प्रवृत्ति निरुत्साहित गर्न सरकारले अनुमति लिएका १ सय ९ विद्युत् आयोजनाको लाइसेन्स खारेज गरेको छ। विद्युत् विकास विभागले अध्ययन अनुमति पाएका २ हजार ९ सय २९ मेगावाटका १ सय ९ आयोजनाले ५ वर्षसम्म पनि अध्ययन कार्य नसकेको र सम्पर्कमा पनि नआएकाले लाइसेन्स खारेज गरेको हो। विभागले सुरुमा २ वर्षका लागि अध्ययन गर्ने अनुमति दिन्छ। त्यस अवधिमा पनि नसकिएको अवस्थामा ५ वर्ष म्याद थप्ने गरेको छ।

‘५ वर्षमा पनि अध्ययन नसकिए त्यस्ता आयोजना सरकारको बास्केटमा आउँछन्,’ विभागकी प्रवक्ता निशा रिजालले भनिन्, ‘हालसम्म समयमा अध्ययन नगरेका तथा सम्पर्कमै नआउने १ सय ९ आयोजना बास्केटमा आइसकेका छन्।’

हाल २ सय ६७ जलविद्युत् आयोजनाको अध्ययन भइरहेको छ। विभागबाट अनुमति पाएर विभिन्न प्रवर्द्धकहरूले अध्ययन गरिरहेका हुन्। त्यसबाट १७ हजार ५५ मेगावाट बिजुली उत्पादन हुन सक्ने प्रारम्भिक अनुमान छ। त्यस्तै, विभागबाट अनुमति लिएर ५ सय ७ मेगावाटका ५७ सौर्य विद्युत् आयोजनाको अध्ययन भइरहेको छ।

विभागले हाल ७ हजार ९ सय २९ मेगावाटका १ सय ८४ जलविद्युत् आयोजनाको उत्पादन (निर्माण) अनुमति जारी गरेको छ। त्यस्तै, ३७ मेगावाटका ५ सौर्यविद्युत् आयोजनाको उत्पादन अनुमति दिएको छ। उत्पादन अनुमति लिएका विद्युत् आयोजनाले अनुमति लिएको ६ महिनाभित्र उत्पादनस्थलमा काम सुरु गरिसक्नुपर्ने व्यवस्था छ।

त्यस्तै, अनुमति लिएको ३ वर्षभित्र विद्युत् खरिद-बिक्री सम्झौता (पिपिए) र वित्तीय व्यवस्थापन (फाइनान्सियल क्लोजर) पूरा गरिसक्नुपर्नेछ। समयमै पिपिए र वित्तीय व्यवस्थापन पूरा गर्न नसकेका आयोजनाले लाइसेन्सको म्याद छँदै लाइसेन्स नवीकरणका लागि विभागमा आवेदन दिएको अस्थामा भने कार्यप्रगति हेरेर विभागले नवीकरण (समय थप) गरिदिने गरेको छ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/५/१९

प्रसारण लाइनको अवरोध हटाउन मुख्यमन्त्रीले थाले पहल

लामो समयदेखि अवरोध हुँदै आएको आएको दुहबी-कटहरी विद्युत् प्रसारण लाइनको अवरोध हटाउन प्रदेश १ का मुख्यमन्त्री शेरधन राईले पहल थालेका छन् । बुधबार सरोकारवालालाई बोलाएर मुख्यमन्त्री राईले प्रसारण लाइनको अवरोध चाँडो हटाउन पहल थालेका हुन् ।

मुख्यमन्त्री राईले बुधबार मोरङ क्षेत्र नं ४ का संघीय सांसद अमनलाल मोदीसहित ग्रामथान गाउँपालिका अध्यक्ष, उद्योगी, व्यवसायीहरूसँग अवरोध हटाउनबारे छलफल गरेका छन् ।

सुनसरीमा रहेको दुहबीस्थित ग्रिडदेखि-कटारी औद्योगिक क्षेत्रसम्म विद्युत्लाइन विस्तार गर्न मोरङको ग्रामथान गाउँपालिका गिधनियाँका स्थानीयवासीले विरोध गरेपछि निर्माण कार्यमा अवरोध पुगेको छ ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/५/१९

एक सय तीन मेघावाट बिजुली थपिँदै

विराटनगर – सोलु करिडोर अन्तर्गतका दुईवटा आयोजनाले चालु आर्थिक वर्षभित्रै विद्युत् उत्पादन थाल्ने भएका छन्। सोलुखुम्बु जिल्लामा निर्माणाधीन २३.५ मेघावाटको सोलु जलविद्युत् आयोजना र ८२ मेघावाटको तल्लो सोलु जलविद्युत् आयोजनाले चालु आर्थिक वर्षभित्रै उत्पादन थाल्ने जनाएका हुन्।

सोलु जलविद्युत् आयोजनाले यहि दसैँसम्ममा विद्युत् उत्पादन गर्ने तयारी गरिरहेको आयोजनाका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत शशीसागर राजभण्डारीले बताए। उनका अनुसार आयोजनाको सम्पूर्ण काम सम्पन्न भइसकेकाले दसैँसम्ममा विद्युत् उत्पादन सुरु हुनेछ। जलविद्युत् आयोजना निर्माणका लागि हालसम्म चार अर्ब खर्च भइसकेको छ।

अझै ५० करोड हाराहारीमा थप खर्च हुने अनुमान आयोजनाले गरेको राजभण्डारीले बताए। ‘अन्तिम चरणको फिनिसिङ कामका लागि अझै ५० करोड रुपैयाँ खर्च हुने अनुमान गरिएको छ,’ राजभण्डारीले भने। उनका अनुसार आयोजना निर्माणका लागि प्रवर्द्धकले ९० करोड रुपैयाँ चुक्ता गरिसकेको र बैंकबाट दुई अर्ब ९१ करोड रुपैयाँ ऋण लिइएको छ। हाल इलेक्ट्रोमेकानिकलको काम भइरहेको छ। ‘केही दिनभित्रै काम सम्पन्न हुने भएकाले इलेक्ट्रोमेकानिकलको काम सम्पन्न भएलगत्तै विद्युत् उत्पादन सुरु हुन्छ,’ उनले भने। यस्तै ८२ मेघावाटको तल्लो सोलु जलविद्युत् आयोजनाले पनि चालु आवभित्रै विद्युत् उत्पादन थाल्ने जनाएको छ।

डिसेम्बर २०१९ सम्ममा काम सम्पन्न गर्ने लक्ष्यसहित तीव्र गतिमा काम भइरहेको आयोजनाका विजय कार्कीले जानकारी दिए। सोलु खुम्बुको तिङ्ला र दूधकुण्ड गाउँपालिकामा निर्माणाधीन जलविद्युत् आयोजनाले प्रदेश १ मा आवश्यक विद्युत्को माग धान्न मद्दत गर्ने छ। जलविद्युत् आयोजना निर्माण गर्न १६ अर्ब रुपैयाँ लगात लाग्ने अनुमान गरिएको आयोजनाले जनाएको छ। सन् २०१६ मा निर्माण थालिएको आयोजनाले सन् २०१९ को डिसेम्बरसम्ममा विद्युत् उत्पादन थालिसक्ने लक्ष्य लिएको छ। जलविद्युत् आयोजना निर्माणका लागि एकद्वार प्रणालीबाट सेवा उपलब्ध भए आयोजना समयमै सम्पन्न गर्न मद्दत पुग्ने कार्कीको धारणा छ।

यस्तै सोलुखुम्बुमा निर्माणाधीन १८ मेघावाटको अपर सोलुले भने आगामी आवमा मात्रै विद्युत् उत्पादन सुरु हुने जनाएको छ। आयोजनाका म्यानेजिङ डाइरेक्टर गणेश कार्कीका अनुसार आयोजनाको सिभिलतर्फ ५५ प्रतिशत काम सम्पन्न भइसकेको छ। आगामी असारसम्ममा निर्माणको काम सम्पन्न गरेर असोजदेखि विद्युत् उत्पादन सुरु गर्ने लक्ष्य लिएको कार्कीले बताए।

सोलुखुम्बु जिल्लामै निर्माणाधीन सोलु खोला दूधकोसी जलविद्युत् आयोजनाले २८ प्रतिशत काम सम्पन्न गरिसकेको जनाएको छ। साहस ऊर्जा कम्पनी लिमिटेडको प्रवर्द्धनमा स्वदेशी लगानीमा निर्माण सुरु गरिएको उक्त आयोजना सोलु खुम्बुको थुलुङ दूधकोसी गाउँपालिकामा निर्माण भइरहेको छ। ११ अर्ब ८६ करोड रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएको आयोजना निर्माणमा बाढी, पहिरो र खराब बाटो समस्याका रुपमा देखिएको आयोजनाले जनाएको छ।

सोलु क्षेत्रमा जलविद्युत् आयोजना धमाधम निर्माण सम्पन्न हुने चरणमा पुगे पनि प्रसारणलाइन निर्माण नहुँदा समस्या निम्तिन सक्ने विद्युत् आयोजनाका प्रवर्द्धकले गुनासो गरेका छन्। सोलु करिडोर प्रसारणलाइन निर्माणमा ढिलाइ हुँदा विद्युत् खेर जाने अवस्था रहेको आयोजनाका म्यानेजिङ डाइरेक्टर कार्कीले बताए। उनका अनुसार जलविद्युत् आयोजनाले विद्युत् उत्पादन गरे पनि प्रसारणलाइनको अभावमा विद्युत् खेर जाने अवस्था रहेको छ। उत्पादित विद्युत् खेर गए जलविद्युत् आयोजनालाई नोकसानी हुने र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले पनि क्षतिपूर्ति तिर्नुपर्ने भएकाले ठूलो नोकसानी बेहोर्नुपर्ने देखिन्छ।

यता नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले निजी क्षेत्रका प्रवर्द्धकले विद्युत् खेर जान्छ कि भन्ने चिन्ता गर्न नपर्ने बताउँछन्। घिसिङले जलविद्युत् आयोजनाको विद्युत् खेर नजाओस् भनेर हालका लागि वैकल्पिक प्रसारणलाइन निर्माण भइसकेको र सोलुखुम्बुमा पनि राष्ट्रिय प्रसारणलाइन पुगिसकेकाले उत्पादित विद्युत् खेर नजाने घिसिङले दाबी गरे। उनले भने, 'दुई महिनामा सकिने भनिएको आयोजना चार महिना र एक वर्षमा सकिने दाबी गरिएका आयोजना सक्न कम्तीमा डेढ वर्ष लाग्ने भएकाले प्रसारणलाइनकै कारण उत्पादित विद्युत् खेर जाँदैन।' उत्पादित विद्युत् खेर गए प्राधिकरणले सम्झौताअनुसार क्षतिपूर्ति दिने घिसिङले स्पष्ट पारे।

सोलु करिडोर प्रसारणलाइनको तीन सय तीन टावरमध्ये हालसम्म दुई सय सात टावरको फाउन्डेसन निर्माण भएको छ। ४३ वटाको इरेक्सन सम्पन्न भएको छ। यस्तै ६१ टावरमा अर्थिङ गरिसकिएको छ। तिङ्ला सबस्टेसनदेखि वेलिडा डासम्म ३३ केभी डबल सर्किटलाइन निर्माण भइसकेको छ। यस्तै तिङ्लामा सबस्टेसन निर्माण सम्पन्न भई नोलोड चार्ज पनि गरिसकिएको छ। मिर्चैयादेखि तिङ्लासम्मको ९० किलोमिटर प्रसारणलाइन निर्माणमा भने विभिन्न ठाउँमा अवरोधका कारण समस्या देखिएको सोलु करिडोर प्रसारणलाइन निर्माण आयोजनाका प्रमुख जनार्दन गौतमले जानकारी दिए।

यता प्रदेश १ का मुख्य मन्त्री शेरधन राइले आयोजना निर्माणमा देखिएका समस्या समाधान गर्न पहल थाल्ने बताएका छन्। प्रदेश १ लाई समृद्ध प्रदेश बनाउने लक्ष्य रहेको भन्दै राइले जलविद्युत् उत्पादनमा चाँडै प्रदेशलाई आत्मनिर्भर बनाउन सोलु करिडोर प्रसारणलाइन निर्माण महत्वपूर्ण रहेको बताए।

श्रोत : अजलाइन खबर, २०७६/५/१९

विद्युत प्राधिकरण टुक्र्याउने प्रस्तावको कर्मचारीद्वारा विरोध

१९ भदौ, काठमाडौं । सरकारले विद्युत प्राधिकरणलाई टुक्र्याउने तयारी गरेपछि प्राधिकरणभित्र तरंग सिर्जना भएको छ । प्राधिकरण नाफामा जान सुरु गरेलगत्तै सरकारले छिन्नभिन्न पार्न लागेको भन्दै कर्मचारीले असन्तुष्टि जनाएका छन् ।

प्राधिकरणमा सक्रिय विभिन्न युनियनहरू नै सरकारी प्रस्तावको विपक्षमा उभिएका छन् । आधिकारिक युनियन पनि यो विषयमा गम्भीर छलफल आवश्यक रहेको निश्कर्षमा पुगेको छ ।

सरकारी तवरबाट प्राधिकरणलाई विभाजन गर्ने तयारी अघि बढेपछि आइतबार कर्मचारी युनियनहरूले बैठक बोलाएका थिए । बैठकबाट सरकारी कदमबारे साझा धारणा बनाएर अघि बढ्ने योजना कर्मचारी संगठनहरूको छ । उनीहरूले प्राधिकरण टुक्र्याउने विषय खेलाँची नभएको भन्दै यसमा जनताको पनि सहमति हुन नसक्ने बताएका छन् ।

विना तयारी र छलफल ल्याइएको विद्युतसम्बन्धी कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको विधेयकका विषयमा सरकारको आधिकारिक धारणा माग्ने र प्राधिकरणलाई पुनः धरासायी बनाउने गरी कुनै कदम चाल्न नदिने कर्मचारी संगठनको भनाइ छ ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिञ्चाइ मन्त्रालयले तयार गरेको विधेयकमा विद्युत उत्पादन, प्रसारण, वितरण वा ब्यापारका लागि अलग-अलग संगठित संस्था बनाउने उल्लेख छ । हाल विद्युत उत्पादन, प्रसारण, वितरण र ब्यापारसम्मको काम प्राधिकरणले गर्दै आएको छ ।

विगतमा देश ऊर्जा संकटमा फसिरहँदा प्राधिकरण टुक्र्याउने बहस भएको थियो । त्यसैअनुसार सरकारले २ वटा कम्पनी स्थापना पनि गरिसकेको छ । तर, पछिल्लो समयमा प्राधिकरणले ऊर्जा संकटको व्यवस्थापन गरेर आफूले निर्माण गर्ने सबै आयोजना पनि कम्पनी मोडलमा लैजाने निर्णय गरिसकेको छ ।

यही अवस्थामा नयाँ आउन लागेको विद्युत ऐनमा विगतको बहसअनुसार नै प्राधिकरणलाई टुक्र्याउने प्रस्ताव गरिएको हो । प्रस्तावित विधेयकमा ऐन प्रारम्भ भएको मितिले ३ वर्षभित्र विद्युतको उत्पादन, प्रसारण, वितरणका लागि अलग-अलग संगठित संस्था स्थापना गर्नुपर्ने उल्लेख छ ।

हाल रहेको संगठित संस्था (प्राधिकरण) ले अलग-अलग संस्था स्थापना भएको मितिले २ वर्षभित्र आफ्नो सम्पत्ति र दायित्वको मूल्यांकन गरी सम्बन्धित संस्थालाई हस्तान्तरण गर्नुपर्ने छ । त्यसपछि बाँकी

रहने प्राधिकरणले पनि उत्पादन, प्रसारण, वितरण र ब्यापारमध्ये कुन काम गर्ने हो, त्यसका लागि सरकारसँग छुट्टै अनुमति प्राप्त गर्नुपर्ने प्रस्ताव छ ।

नेपाल विद्युत प्राधिकरणको आधिकारिक युनियन राष्ट्रिय कर्मचारी युनियन (नेकपा सम्बद्ध) ले प्राधिकरण खण्डीकरणको विकल्प खोज्न सरकारलाई सुझाव दिएको छ । उसले विद्युत क्षेत्रमा देखिएका समस्या प्राधिकरणलाई टुक्र्याएर मात्रै समाधान नहुने बताएको छ ।

युनियनका सहसंयोजक खगेन्द्र शाहीले जलविद्युतको विकासमा प्राधिकरण बाधक नरहेको भन्दै सरकारले सोचविचार र परामर्श गरेर मात्र अघि बढ्नुपर्ने बताए ।

‘प्राधिकरण र यस अन्तर्गतका आयोजनाहरूमा राजनीतिक कारणले पनि समस्या देखिने गरेको छ, मुआब्जाका विषयले पनि धेरै आयोजना प्रभावित छन्,’ उनले भने, ‘राम्रा आयोजना झोलामा राखेर हिँड्नेहरू पनि धेरै छन्, विद्युत क्षेत्रमा देखिएका समस्या प्राधिकरणका कारणमा मात्रै हो भन्ने अवस्था छैन ।’ प्राधिकरण फुटाउने आवश्यकता र औचित्य पुष्टि गरेर मात्रै यो निर्णयमा पुग्न शाहीको सुझाव छ ।

‘लोडसेडिङ अन्त्य भएर प्राधिकरणमा अब जनताको सेयर पनि ल्याउने अवस्था बनेका बेला आएको सरकारी प्रस्ताव सुखद छैन,’ उनले भने, ‘आमजनतासहित कर्मचारीको हितलाई असर पर्ने गरी सरकारले निर्णय गर्दैन भन्ने हाम्रो अपेक्षा छ ।’

सरकारले यसअघि नै स्थापना गरेका ग्रिड र उत्पादन कम्पनीलाई सक्रिय गराएर नै काम अघि बढाउन सक्ने युनियनको भनाइ छ । सरकारले नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले मात्रै सबै कामको जिम्मा लिँदा कार्यसम्पादन कमजोर भएको निश्कर्ष निकालेर यसअघि नै तीन फरक-फरक कम्पनी स्थापना गरिसकेको छ ।

सरकारले प्रसारण लाइनसम्बन्धी काम गर्न राष्ट्रिय प्रसारण ग्रिड कम्पनी स्थापना गरिसकेको छ । यस्तै जलविद्युत उत्पादनको काम हेर्ने गरी विद्युत उत्पादन कम्पनी पनि स्थापना भएको छ । यसमा प्राधिकरणको १० प्रतिशत सेयर लगानी छ । अब यिनकै कम्पनीलाई प्राधिकरणकै समानान्तर हुने गरी अघि बढाउन युनियनको सुझाव छ ।

नाफामा गएको प्राधिकरण फुटाउने गरी मस्यौदा आउँदा आफूहरू आश्चर्यमा परेको विद्युत प्राधिकरण कर्मचारी संघका अध्यक्ष जनार्दन भट्टराईले बताए । यस विषयमा ब्यापक छलफल हुनुपर्ने उनको भनाइ छ ।

‘यो सरकारको पूर्ण स्वामित्वको संस्था हो, जनताको सम्पत्ति हो, यसलाई संरक्षण गर्ने जिम्मा सरकारकै हुन्छ,’ उनी भन्छन्, ‘कम्पनी नाफामा जान थालेलगत्तै एकाएक यस्तो मस्यौदा बाहिर आयो । यसमा हाम्रो विरोध छ ।’

कर्मचारीलाई पनि विश्वासमा लिएर सेवासुविधा र सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्नुपर्ने भट्टराईले बताए ।

ऊर्जा मन्त्रालयका पूर्वसचिव अनुप उपाध्याय प्राधिकरणको ‘अनबन्डलिड’ २०५८ सालबाटै सुरु भएको बताउँछन् । कर्मचारीहरु अहिले आतिथ्यजस्तो हचुवामा प्राधिकरण नटुक्रिने उनको भनाइ छ ।

‘हामीले संविधानमार्फत नै विद्युतको विषयलाई स्थनीय तह, प्रदेशसम्म दिएर प्राधिकरणको ‘अनबन्डलिड गरिरहेका थियौं, विभिन्न कम्पनीहरु उत्पादनमा प्राधिकरणकै प्रतिस्पर्धीका रुपमा आएका छन्, प्राधिकरणभित्रै सहायक कम्पनी खडा गरेर काम भएका छन्,’ उनले भने, ‘ढल्केबर–मुजफ्फरपुर लाइन हामीले कम्पनीमार्फत नै बनायौं, बुटवल पावरलाई वितरणसम्मका काम दिएका छौं । त्यसैले यो एकदमै नयाँ विषय होइन ।’

उनले अब सरकारले विद्युत नियमनलाई नै प्राथमिकतामा राखेर काम गर्नुपर्ने बताए ।

श्रोत : अञ्जपूर्वा पोष्ट, २०७६/५/१९

मेलम्ची पुनः ठप्प

काठमाडौं : मेलम्ची खानेपानी आयोजनाका काम पुनः ठप्प भएको छ। आयोजना प्रमुखको राजीनामा माग गर्दै कामदार, ठेकेदार तथा स्थानीय बिक्रेता आन्दोलनमा उत्रिएपछि मेलम्चीको काम रोकिएको हो।

बुधबारबाट मेलम्चीको सम्पूर्ण काम बन्द भएको छ। पछिल्लो समय मेलम्चीको ठेक्का पाएको चिनियाँ कम्पनी सिनो हाइड्रोलाई कामदार र ठेकेदारको सम्पूर्ण रकम भुक्तानी नभएसम्म काममा नजान पनि चेतावनी दिइएको छ। मेलम्चीको निर्माण जिम्मा लिएको इटालियन कम्पनी सीएमसीले काम छाडेको आठ महिनापछि सिनो हाइड्रोले निर्माणको ठेक्का पाएको हो।

खानेपानी मन्त्रालय तत्कालीन सचिव र आयोजना प्रमुखको दबाव थग्न नसकेर काम छाड्न बाध्य परिएको सीएमसीले आयोजनाको सुरुङ निर्माण सामग्री आपूर्ति, मजदुर पारि श्रमिक र स्थानीय बिक्रेताको उधारोसमेत गरी एक अर्ब ६५ करोड ७४ लाख रुपैयाँ भुक्तानी गर्न बाँकी छ। सीएमसीले उपठेकेदार, मेसिनरी औजार भाडामा लगाउने निर्माण व्यवसायी, सामग्री आपूर्तिकर्ता र ढुवानीकर्तालाई सबैभन्दा धेरै भुक्तानी दिन बाँकी छ। करिब आठ सय मजदुरले तीन-चार महिनाको तलब, भत्ता पाएका छैनन्। स्थानीय बिक्रेतासँग किनेको मोबाइल रिचार्ज कार्डदेखि सिटामोलसम्मको उधारो तिर्न बाँकी छ। यो रकम भुक्तानी नभएसम्म काम गर्न नदिने भन्दै आन्दोलन थालिएको छ।

मेलम्ची आयोजना पीडित संघर्ष समितिका संयोजक विष्णुमणि आचार्यले छिटोभन्दा छिटो मेलम्चीको पानी काठमाडौं पुर्याउने र भुक्तानी हुन बाँकी रकम एकमुष्ट नपाएसम्म काम हुन नदिने चेतावनी दिए। 'भुक्तानी हुन बाँकी रकम एकमुष्ट पाउनुपर्‍यो,' उनले भने, 'पानी छिटो काठमाडौं लाने ग्यारेन्टी नभएसम्म काम हुन दिँदैनौं।' दुई दशक लामो मेलम्ची सपनामा अवरोध पुर्याउने र अझै पछाडि धकेल्ने रहर आफूलाई नभएको उनले बताए।

आयोजना प्रमुख सूर्यराज कँडेल आफैँ ह्याकर व्यवसायी भएको कारण मेलम्चीको काम ढिलाइ भएको भन्दै संघर्ष समितिका संयोजक आचार्यले कँडेलको राजीनामा माग गरेका छन्।

बुधबार मेलम्ची बजारमा रहेको आयोजनाको मुख्य कार्यालय अगाडि धर्ना दिइएको छ। अम्बाथानमा भइरहेको काम पनि बन्द गरेर ठेकेदारले आन्दोलनमा ऐक्यबद्धता जनाएका छन्। बिहीबार अम्बाथानमा पनि धर्ना दिने कार्यक्रम रहेको उनले बताए। संघर्ष समितिले गरेको धर्नालाई प्रदेश सभा सांसद इन्द्रमाया गुरुङ, नेकपाका पार्टी प्रतिनिधि उत्तम आले, कांग्रेसका क्षेत्रीय सभापति एकमान तामाङ, राप्रपाका क्षेत्रीय

सभापति फडिन्द्र दाहालसमेत ठेकेदार, कामदारको सहभागिता थियो। बिहीबार सबै साइट बन्द गर्दै मेलम्चीको नाम रहेको सबै गाडी चलाउन नदिने आन्दोलनको कार्यक्रममा छ। शुक्रबारबाट मेलम्चीका सबै कार्यालयमा तालाबन्दी गरी आन्दोलनलाई अझ सशक्त बनाउने संघर्ष समितिले जनाएको छ।

०४८ सालमा तत्कालीन प्रधानमन्त्री कृष्णप्रसाद भट्टराईले मेलम्ची ल्याउने घोषणा गरेका थिए। त्यसयता सबै दलको एजेन्डामा मेलम्ची खानपानी पर्ने गरेको छ तर अहिलेसम्म काठमाडौँबासीका लागि मेलम्ची पानी सपनाजस्तै भएको छ। केपी ओलीले प्रधानमन्त्री भएलगत्तै दसैंबाट काठमाडौँबासीलाई मेलम्चीको पानी खुवाउने घोषणा गरेका थिए। ठेकेदारलाई नै भगाइएपछि प्रधानमन्त्री ओलीले आफू ब्रिफिङ गर्ने क्रममा सचिवले झुक्याएको अभिव्यक्ति दिनुपर्यो।

सीएमसीले काम छाडेर हिँडेपछि सरकारले उसको धरौटी जफत गरेको छ। आयोजनाका अनुसार सात सय मिटर सुरुङ ढलान गर्न बाँकी छ। मेलम्चीको हेडबक्स, भेन्टिलेटर साफ्ट, स्कोडा मेसिनलगायत प्राविधिक काम गर्न बाँकी छ। सीएमसीले छाडेपछि सिनो हाइड्रो हेडबक्स ९० करोड र सुरुङको बाँकी काम ७५ करोड रुपैयाँमा ठेक्का लिएको छ।

श्रोत : ऊर्जा स्वबर, २०१६/१/२०

घलेम्दीकाे ५ मेगावाट प्रणालीमा जाेडिँदै, २ सातामा उत्पादन सुरु

काठमाडौँ- घलेम्दी जलविद्युत आयोजनाको ५ मेगावाट विद्युत राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा जाेडिने भएकाे छ । निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेकाे आयोजनाबाट अबकाे २ सातामा विद्युत उत्पादन सुरु भइ प्रणालीमा जाेडिन लागेकाे हाे । म्याग्दीको अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा निर्माण आयोजनाले असाेजबाट विद्युत उत्पादन गर्न लागेकाे घलेम्दी हाइड्रोपावर कम्पनीका वित्तीय प्रमुख अनिल पाँडेलले बताए । उनका अनुसार आयोजनामा जडान भएको हाइड्राे तथा इलेक्ट्राेमेकानिकल उपकरण परीक्षणकाे चरण पूरा भएकाे छ । ad आयोजनाकाे परीक्षण सफल भइसकेपछि पनि विद्युत प्रवाह हुने प्रसारण लाइनकाे तार तान्ने काम नसकिएकाले उत्पादन अवधि २ साता लम्बिएकाे उनले बताए । ५ किलाेमिटर लाइनकाे ६ सय मिटर तार तान्ने बाँकी छ । तार तान्ने काम सम्पन्न भएपछि उत्पादन सुरु हुने कम्पनीले जनाएकाे छ । आयोजनाकाे विद्युन जाेडिने नेपाल विद्युत प्राधिकरणकाे दाना सबस्टेसनसम्म आवश्यक प्रसारण लाइन कम्पनीले आफैले निर्माण गरिरहेको छ । आयोजना सम्पन्न गर्न १ अर्ब १५ करोड रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएको छ । आयोजनामा लुम्बिनी विकास बैंकको अगुवाईमा मेगा बैंकको लगानी छ । ७० प्रतिशत बैंकको ऋण र ३० प्रतिशत स्वपूँजी लगानी छ ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/५/२०

विद्युत् ऐन २०७६ को मस्यौदाको चौतर्फी विरोध

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले तयार पारेको विद्युत् ऐन २०७६ को मस्यौदाप्रति संघीय सरकार, निजी क्षेत्र, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारबीच तीव्र विवाद देखिएको छ। प्रदेश र स्थानीय सरकारले आफूहरूलाई विद्युत् उत्पादनको अधिकार क्षेत्र कम भएको भन्दै असन्तुष्टि जनाएका हुन् भने निजी क्षेत्रले अनुमतिपत्र खारेजीको व्यवस्था, विद्युत् उत्पादनमा गरिएको भागबन्डा र प्रतिस्पर्धाबाट आयोजना विकासको अनुमति दिने व्यवस्थाप्रति असन्तुष्टि जनाएका छन्।

ऐनको मस्यौदाले ३ मेगावाटभन्दा माथि २० मेगावाटसम्मका आयोजना विकासको अनुमति प्रदेश सरकारले दिन सक्ने व्यवस्था गरेको छ। तर, प्रदेशहरूले कम्तीमा पनि २५० मेगावाटसम्मका आयोजना प्रदेश सरकारको कार्यक्षेत्रमा पर्नुपर्ने बताएका छन्। गण्डकी प्रदेशका मुख्यमन्त्री पृथ्वीसुब्बा गुरुङ भन्छन्, '५१ मेगावाटदेखि माथि २५० मेगावाटसम्मका आयोजना प्रदेश सरकारलाई कार्यान्वयनमा लान दिए हुन्थ्यो भन्ने मेरो माग थियो। २० मेगावाटको सीमाप्रति मेरो सहमति छैन।'

ऐनको मस्यौदाले स्थानीय सरकारलाई ३ मेगावाटसम्मका विद्युत् आयोजनाको अनुमति दिन सक्ने अधिकारको व्यवस्था गरेको छ। तर, यस्तो व्यवस्थाले संविधानले परिकल्पना गरेको संघीयतालाई नसघाउने नगरपालिका महासंघका अध्यक्षसमेत रहेका धुलिखेल नगरपालिकाका अध्यक्ष अशोक बेन्जुले बताए। 'केन्द्रले दिए स्थानीय तहले पाउने नदिए नपाउने जस्तो भयो, स्थानीय ठाउँमा भएका प्राकृतिक स्रोतको भरपूर उपयोगको अधिकार संविधानले नै स्थानीय तहलाई दिएको छ,' उनले भने, 'ऐनको मस्यौदा बनाउँदा कम्तीमा पनि तीनै तहका सरकारबीच छलफल र समन्वय हुनुपर्ने हो।'

निजी क्षेत्रलाई रोक्ने र चेप्ने भावनाले ल्याइएको ऐनले १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने सरकारको लक्ष्यलाई कतैबाट पनि सहयोग नगर्ने अध्यक्ष गुरागाईंको भनाइ छ।

त्यस्तै निजी क्षेत्रले ऐनको मस्यौदाको धारा १४ मा (घ)मा रहेको अनुमतिपत्र खारेजीको व्यवस्थाप्रति समेत चर्को असन्तुष्टि जनाएका छन्। दफा १४ (घ) मा 'अनुमतिप्राप्त संस्थाको आर्थिक हैसियत वा अवस्था नाजुक भई अनुमतिपत्रबमोजिमको कार्य पूर्ण र प्रभावकारी रूपमा सम्पन्न गर्न सक्दैन भन्ने कुरामा अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारी विश्वस्त भएमा विद्युत् सर्वेक्षण, उत्पादन, प्रसारण, वितरण वा विद्युत् व्यापारका लागि दिइएको अनुमति खारेज वा रद्द गर्न सक्ने' व्यवस्था छ।

‘आर्थिक हैसियत नाजुक भएको वा कार्य पूरा गर्न सक्दैन भन्ने लागेमा’ भन्ने वाक्यांशले अनुमति दिने अधिकारीलाई असीमित अधिकार दिएको छ । यस्तो व्यवस्था संशोधन हुनुपर्ने उनको भनाइ छ । प्रचलित विद्युत् ऐन २०४९ मा भने अनुमतिपत्र खारेज गर्नुअघि सचेत गराउने, पूर्वसूचना दिने व्यवस्था छ ।

२५० मेगावाटसम्मका आयोजना प्रदेश सरकारलाई दिनुपर्छ : पृथ्वीसुब्बा गुरुङ मुख्यमन्त्री गण्डकी प्रदेश सरकारले सुरुमा ५० मेगावाटसम्मका आयोजना प्रदेश सरकारले अघि बढाउन सक्ने प्रस्ताव गरेको थियो । त्यतिबेलाै त्यसलाई बढाएर ५१ मेगावाटदेखि माथि २५० मेगावाटसम्मका आयोजना प्रदेश सरकारलाई कार्यान्वयनमा लान दिए हुन्थ्यो भन्ने मेरो माग थियो । तर, राष्ट्रिय योजना आयोगले हाल बनाएको मापदण्डमा सुरुको प्रस्तावबाट पनि घटाएर २० मेगावाटसम्मका आयोजना प्रदेश सरकारले अघि बढाउने भनेको छ । यसमा मेरो सहमति छैन । प्रदेश सरकारहरू पनि सक्षम छन् । तर, संघीय सरकारले प्रदेश सरकारलाई सक्षम बनाउने विषय सोचेकै छैन । अधिकार तल्लो तहसम्म लैजान चाहेकै छैन । अधिकार पनि किस्ता-किस्तामा दिने काम भइरहेको छ । कसरी कार्यान्वयन हुन्छ संघीयता ?

नदी नै भाग लाउनुपर्दैन, लाभ बाँडे पुग्छ : शैलेन्द्र गुरागाई अध्यक्ष, इप्पान सरकारले हाल ल्याएको ऐनले नदी नै बाँडेजस्तो गरी मेगावाटमा स्थानीय, प्रदेश र संघको मापदण्ड तोकेको छ । तर, चाहिएको लाभ हो । संघले नै एकीकृत रूपमा सबै क्षमताका आयोजनाहरू कार्यान्वयनमा लगेर सञ्चालनमा आइसकेपछि त्यसबाट प्राप्त हुने लाभ प्रदेश र स्थानीय सरकारसँग बाँड्दा विद्युत्को विकास बढी प्रभावकारी हुन सक्छ । संघीयता आएको भन्दैमा सबै क्षेत्रका सबै आयोजना र स्रोत बाँड्न सकिँदैन । पूर्व-पश्चिम रेलमार्गमा प्रदेशहरूले बीचबीचमा ढाट तेर्स्याउन मिल्दैन । मस्यौदाले कसरी खारेज गर्ने, कसरी चेप्ने भन्ने भावनाले मात्र अनुमतिपत्र दिने व्यवस्था गरेको छ । यस्तो तरिकाले १० वर्षमा १५ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य पूरा हुन सक्दैन ।

स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रमा रहेको प्राकृतिक स्रोतको भरपूर उपयोग गर्न पाउनुपर्छ : अशोक बेन्जु अध्यक्ष, नेपाल नगरपालिका संघ संघ र प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारको अस्तित्व नै स्वीकार गर्न मानिरहेका छैनन् । स्थानीय ठाउँमा भएका प्राकृतिक स्रोतको भरपूर उपभोग गर्ने अधिकार स्थानीय सरकारलाई नै छ । तर, संघले दिने र स्थानीय सरकारले लिनेजस्तो भइरहेको छ । प्राकृतिक स्रोतको प्रहिलो अधिकार स्थानीय सरकारको हो भने त्यसलाई उपभोग गर्ने विषयमा कुनै नीति, नियम, ऐन, कानून बनाउँदा स्थानीय सरकारसँग पनि समन्वय गर्नुपर्छ । राय सुझाव लिनुपर्ने हो । तर, त्यस्तो गरिएको छैन । त्यसो हुँदा हाल बनाइएको विद्युत् ऐनमा व्यवस्था भएका विषयमा संघले स्थानीय सरकारसँग पनि समन्वय गरेर मात्र सहमतिमा नीतिगत व्यवस्था गर्नुपर्छ । अन्यथा संघीयताको धर्म र मर्म पालना हुन सक्दैन ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/५/२०

ऊर्जा उत्पादन परियोजनामा प्रगति

काठमाडौं – एशियाली विकास बैंकले भूकम्पपछिको पुनःनिर्माण र ऊर्जा उत्पादनसम्बन्धी परियोजनामा प्रगति गरेको पाइएको छ।

एडिबीले नेपालमा सञ्चालन गरेका विकास–निर्माणका परियोजना, तिनको वर्तमान अवस्था र समयमै तिनलाई पूरा गर्न दाता, सरकार तथा कार्यान्वयनकर्ता निकायबीच बिहीबार राजधानीमा भएको त्रिपक्षीय समीक्षा बैठकमा त्यस्तो जानकारी दिइएको हो। एडिबीले लगानी गरेका ३१ परियोजनामध्ये पुनःनिर्माण र ऊर्जा उत्पादनसम्बन्धी परियोजनाले लक्ष्यअनुसार गति लिएका तथा अघिल्लो वर्षको साउन १५ गतेको तुलनामा २०७६ साउन १५ गतेसम्ममा समग्रमा सबै ३१ वटा परियोजनाको प्रगति सन्तोषजनक रहेको जनाइएको छ।

एडिबीका देशीय निर्देशक मुख्तोर खामुदखानोभले परियोजनाको कार्यान्वयनमा निकै चुनौती रहेका भए पनि तिनको समाधानमा नेपाल सरकारले देखाएको तत्परताको सराहना गर्दै नेपालको सामाजिक–आर्थिक उन्नयन नै बैंकको मुख्य लक्ष्य रहेको बताए।

उनले भूकम्प प्रभावित क्षेत्रमा एक सय ५४ वटा विद्यालय पुनःनिर्माण सम्पन्न हुन लागेका तथा विद्युत् उत्पादन तथा वितरण अभिवृद्धि परियोजनाको पनि प्रगति उल्लेख्य भएको जानकारी दिए। पछिल्ला वर्षमा बैंकले नेपाललाई अधिक ऋण उपलब्ध गराएको चर्चा गर्दै उनले सन् २०१८ मा ऋण रकम ५९ करोड २० अमेरिकी डलर पुगेको जानकारी दिए। अर्थ मन्त्रालयका सहसचिव श्रीकृष्ण नेपालले निर्धारित समयमा परियोजना पूरा गर्नेतर्फ सम्बद्ध सबै पक्ष इमान्दारीका साथ लाग्नुपर्नेमा जोड दिँदै सरकारीस्तरमा हुनुपर्ने काम र सहजकर्ताको भूमिकाबाट आफूहरू नचुक्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरे।(रासस)